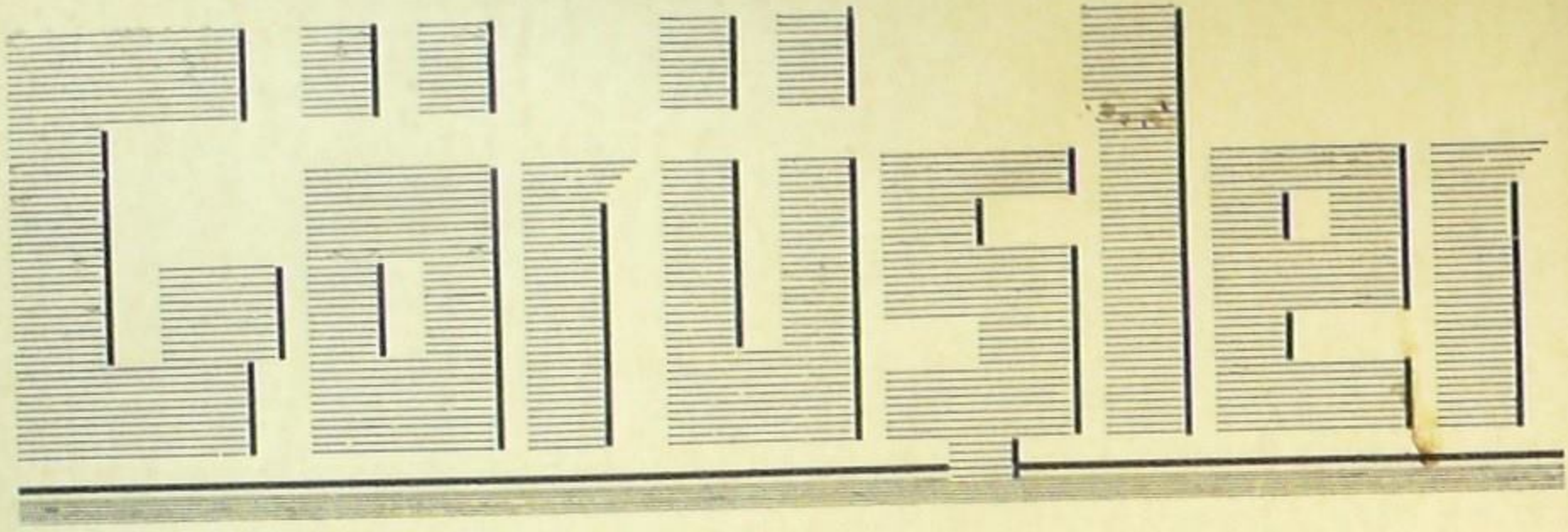


No-2070



ADANA HALKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI

10

N İ S A N

1 9 . 3 8

İçindekiler

Edebiyat düşmanları	Ziya İlhan
Tankı	M. Bakşı
Daktilografinin önemi ve bugünkü durumu .	Süleyman Sergici.
Şahıs Hukuku	Ali Hadi Okan
Ağca Mescit ve iki kuş	Taha Toros
Tavus (Şiir)	Necmetti Esin
Beni de alın sular	S. Edip Dursak
DENİZ	M. Ülker Akyol
CEVAP (Nesir) Onun Ülkesinde (Şiir) .	H. Salih Asyalı
ESENLER	Abdürrahman Selcik
İNZİVA	Asude Engin
Aliden Anasına	Mübeccel Üçok
Manisalı Ali	Necmettin Esin
Güz Günleri	A. Hüsamettin İpek
Edebî Mülkiyete Dair.	Necati Ersoy
23 Nisan Bayramlaşmaları
Kahvelerde Yurd Konuşmaları	Ömer Sanver
Okumak ve öğrenmek	Halil Okan
Öğrencime Mektuplar	N. Pekel
Hayatın Cilvesi	Kemal Çağın
Hayalimde biri var	Rahmi Türkay
Sevinç ve Gözyaşı	Muzaffer Yersel
MEHTAP	Cevdet Akçalı
Beklemek, Ulaşmak	Nizamettin Yalçın
TÜRKÜM	Belkis Okçu
PINAR	İrfan Toktamış
Dumanlı Gözüm	Kemal Güner
ISTIRAP	M. T. Gölgeioğlu.
Kooperatif Şirketleri	Zihni Bayo
Türk destanından çıkan manâlar	A. A.
HALKEVİMDE

Edebiyat Düşmanları

Yazan : ZİYA İLHAN

Halkevlerinin dokuz kapısından biri de edebiyat alanına açılmıştır. Bu nurlu kapının ülküsü edebiyatı yaymak mı, yoksa yaratmak mıdır? bunu tahlil etmeden evvel senelerdenberi kafatasımızın içinde şüphenin kurdu gibi inanışımızı kemiren bir sorguyu ele alalım. Bizde edebiyat var mıdır? birçok edebî anketlerin ana hattını teşkil eden bu sorguya edebiyatımızın dünkü ve bu günkü şöhretleri müsbet cevap veriyorlar. Kendi kendilerini inkâr etmek hakkına malik olmadıkları için...

Yalnız çok şey yaratmak emelile yola çıkarak hiç bir şey yapamadan dizçöken ve emellerinin enkazı altında boğulup kalanlar tenkit maskesine bürünerek menfi cevap vermektedirler.

Bu cereyan körpe dimağlarda yanmağa başlayan edebiyat sevgisi alevini bir gecekuşu gibi söndürüyor ve sarî bir edebiyat düşmanlığı yaratıyor. Yine bu cereyanın doğurduğu psikolojik bir hadise ile de karşı karşıya bulunuyoruz. Yarım yamalak bir garp diline âşına olanlardan çoğuna hangi romanımızı, hangi şairimizi okuduğumu sordüğümüz zaman alacağımız cevap muhakkak ki, [bizde okunacak bir edebî eser yoktur.] cümlesi olacaktır ve hemen ilâve edeceklerdir: [Bizde edebiyat olsaydı bir Dantemiz, bir Şekspirimiz bir Götemiz, bir Molyerimiz olurdu.] Böyle düşünerek edebiyatımızın varlığını inkâr edenler edebiyattan nasibi olmıyanlardır. Onlar için Fuzulî Bağdat çöllerinde gezen bir mecnun, Nedim sarhoş sofralarını coşturan şakrak bir serseri, Yunus Emre aptal bir derviş, Karacaoğlan cahil ve kaba bir göçebedir. Onlar her vesile ile Dantenin Cehennemini, Götenin Faustunu, Şekspirin trajedilerini, Molyerin

komedilerini hasretle anarlar. Halbuki onların çoğu bu garp üstadlarının sadece fantezi kabilinden isimlerini öğrenmişlerdir.

Bu telkinlerde biraz da dünün tesiri mevcüd bulunmaktadır. İskolastik zihniyetin mücessem timsali olan medreseler yüz yıllarca saf ruhlarımıza ümmet fikirlerini telkin etmiş, öz dilimizle beraber benliğimizi unutturmuş ve bizi varlığımızı inkâra kadar sürüklemiştir.

Mermere ruh vererek yurdun her köşesini ölmez mimarî âbideleriyle süsleyen bir Fuzulî, bir Bakî yetiştiren millet elbette ki, Söğüt nahiyesinde yerleşen dört yüz kişilik bir aşiretten meydana gelemezdi.

Viyana kapılarına dayandığımız zamanlar bile dünyanın en eski medeniyetini yaratanların evlâtları olduğumuzu unutmuş, kılıcımızın korkusundan ayaklanımıza kapananların bile kültürünü benimsemiş ve ihtiyar tarihten daha yaşlı bir medeniyete sahip bulunduğumuzu unutarak yine kendimizi inkâr yoluna sapmışız.

Şarktan bir güneş gibi doğarak dünyaya medeniyet nurunu saçan ulu milletimizin tarihini örten sis, kültürün ışığıyla nasıl parçalanıp dağılıyorsa sistemli çalışmalar sayesinde edebiyatımızı örten kara perde de çürük bir atlas gibi parçalanacak ve gözleri kamaştıracaktır.

Bugün bilinen Türk edebiyatının kıymetini inkâr ederek Homer'in dastanî kahramanlarını, Virjil'in rustaî tasvirlerini önümüze sürenlerin Dantenin meşhur (İlâhî Komedyâ) sını Arab şairlerinin tesiri altında yazdığı tahakkuk ettiğini unutmamaları lâzımgelmektedir.

Yunanîlerin Homerleri, Romalıların Virjil'leri gibi sairlerin edebiyatlarının özünü adını bilmediğimiz Türk şairlerinden almalarını kim temin edebilir?

Halkevlerinin özlü dergileri yurdun her köşesine edebiyat sevgisini aşılamağa ve menfi cereyanı önlemeğe başlamışlardır. Bu mutlu başlangıcın verdiği hızla içleri edebiyat aşkı dolu kültürlü gençlerin ellerindeki meş'alelerle edebiyatımızın (Dün) ünü aydınlatacak ve (Yarın) ını yaratacaklarına imanımız var.

TANKI

(Teşekkür) sözüne uygun bir Türkçe karşılık bulamamıştık? Arapça (şükür) ile Fransızca (merci) bize aradığımız kökü bulmağa yardım etmediğinden Almanca ile İngilizcenin yardımı olacağını düşünmüş ve (dank — thank) ile denk gelecek bir söz tasarlamıştık.

Tankı

Bu söz (tanımak) mastarındaki (tan) kökünden çıkıyor. (Şükür) de nimeti, iyiliği tanımak demektir; Fransızca (reconnaissance) sözü de tanımak anlamile ilgilidir. Hattâ (con-kon-tan) kökleri arasında da bariz bir yakınlık vardır.

(Tan) kökü ana köklerden biri olduğuna göre teşekkür mefhumu ilk önce Türk dilinde belirdiği, ve oradan başka dillere geçtiği kolayca anlaşılır.

Bu kök Farisiye bilmek manâsına (danisten) şeklinde geçmiştir. (Teşekkür kelimesinin Fariside karşılığı yoktur; onlar da Arabçasını kullanırlar.)

Tan kökü Arapçada (tanin) ve (zan) şeklinde vardır.

En sade ve en vazih taklidi seslerden olduğu için en eski köklerden olduğuna şüphe olmıyan (tan-dan) kökü başka dillerde değişikliklere uğramış olduğu halde Türkçede tabiattan geldiği gibi kalmıştır.

(Tanrı) ve (tan yeri-dan yeri) kelimeleri de bu kökün ne kadar eski ve şümüllü olduğunu gösterir. Zaten bu iki terimin birbirile pek sıkı ilgisi vardır ve (tanrı) bir anlama göre de mahalli şükür yani şükredilecek yüce makam olur.

Güneşin doğduğu yer — tanyeri; gecenin karanlıkları ve ilk insanlık devrinin korkunç çevresi arasında insanın gönlüne umut ve aydınlık verecek yerdir. İlk insan onu böyle kutsal (mukaddes) tanır; ve gün doğusuna bakarak (tankılarını) tanrıya sunardı.

M. Bakşı

Daktilografinin Önemi Ve Bugünkü Durumu

Daktilografinin bu gün haiz olduğu kıymet ve ehemmiyeti karilerime takdim ederken pek basit bir sanat ve alelade bir marifet gibi görünen bu mesleğin ince noktalarını tebarüz ettirmek isterim.

Daktilografiyi sade bir kopyacılık ve ehemmiyetsiz bir meslek gibi telâkki edenler az değildir. Halbuki hakikatte bu meslek az bir malûmatı umumiye istemekle beraber müntesiplerine zekâ ve kabiliyetlerinin yüksekliği nisbetinde temayüz etmeğe imkân verir.

Daktilograf büyük müesseselerde iş sahibinin sır arkadaşıdır. Müessese içerisinde hiç kimsenin bilmediği esrarı daktilograf, vazifesi icabı, bilir ve haberdar olur. Bu durum dikkatli ve mütecessis bir adama büyük bir müessesenin masıl idare edildiğine dair sırları öğretir. Ve onda iş kudreti ve idare kabiliyeti husule getirir.

Amerikada ve Avrupada birçok fabrikaların ve tecim evlerinin sahiplerinin vaktiyle daktilo olduklarını ve ehemmiyetsiz gibi görünen bu meslekten feyzalarak iş kabiliyeti iktisap ettiklerini görüyoruz. Bu neticeler bize daktilografinin sadece bir geçim vasıtası değil aynı zamanda müntesiplerini yüksek mevkilere erdiren modern bir mektep olduğunu isbat etmiş bulunuyor.

Şu kadar var ki, bir daktilografın son derecede ketum olması ve vazifesi icabı olarak muttali olduğu sırları hiç kimseye söylememesi, kendisinden beklenen faziletlerin en başında gelir.

Memleketimizde daktilografi denince çok yanlış anlaşılan bir zihniyet vardır. Her yazı makinesinin önünde oturan adama daktilograf demek caiz olmadığı gibi hiç bir metoda istinad

etmeden gelişi güzel yazı yazanlara da daktilo adı vermek doğru olamaz.

Daktiloğrafi bugün dünyanın her tarafında geçer bir sanat olmuştur. Metod takib ederek öğrenmiş bulunan bir daktilo ve alehusus (Isteno — daktilo) dünyanın her köşesinde iş bulabilir. Ve mesleğinin sayesinde müreffeh geçinebilir.

Esasen daktilografiyi daimî bir meslek ve her memlekete uyar bir sanat haline koymak için Fransada lâtin harflerile yazı



Daktilo Kursu Talebeleri

Dershaneler komitesinden Ömer Sanver, Hocaları Süleyman Serçici ve Tecim okulu direktörü Nadirle birlikte.

yazan 20 milletin mümessillerinden mürekkep bir konferans toplanarak bütün diller üzerinde incelemeler yapılmış ve neticede klaviye üniversal denilen genel klaviye kabul edilmiştir ki bundan sonra yapılan makinelerin klaviyelerinin hep birbirinin aynı olduğunu görürüz. Bu sayede bir daktilograf Fransada olduğu gibi İngiltere ve Amerikada da hiç yabancılık çekmeden vazife alabilir. Klaviyelerin tevhid edilmesinden doğan bu mesut neticeye tatbikatta da kolaylık vermek için 10 parmakla, bakmadan yazmak usulü vazedilmiş ve bütün dünya bu usulü kabul etmiştir.

On parmak metodu sayesinde bir daktilograf yazı yazar-ken makinenin tekmil aksamını bakmadan idare eder. Klavyede harflerin yerlerini aramak zorunda kalmadığı gibi ellerinin ve parmaklarının hareketine de bakmak külfetinde kalmaz. Bundan dolayı gözleri serbest ve ancak müsvedde üzerinde iş görür.

Metodlu çalışan bir daktilo bakmadan yazmaya alışmış olduğundan karanlıkta yazı yazmak kndretini haiz olduğu gibi bilmediği dillere ait her hangi bir yazıyı da yanlışsız olarak yazabilir.

Parmaklarının kabiliyeti ve süratı intikalinin müsaadesi nisbetinde günden güne terakki ederek bugün dünya rekoru olan dakikada 70 kelime veya 420 harf yazabilecek bir sürate erişilebilir.

Halbuki tek parmakla yazan ve ellerinin ve parmaklarının hareketine bakan bir kimse bu neticelere varamaz. Çünkü; parmaklarına ve klavyeye bakarak tek parmakla yazan bir adamın gözleri arasına müsvedde de ve arasına klavyede ve arasına yazdığı yazıda hizmet göreceği için makinesinin hareketi de üçe inkısam ederek münavebe ile kâh işler, kâh durur. Bu hâl vakit ziyasını mucip olduğundan daktilografi sürat bakımından ileriye götüremediği gibi yakında saydığımız nimetlerden de mahrum kılar.

Memleketimizde yeni harfler kabul edildikten sonra teşekkül eden dil encümeni klavyeler üzerinde incelemeler yapmış ve Türkdiline mahsus olmak üzere millî Türk klavyesini kabul etmiştir. Fakat hem Türkçe ve hem de Fransızca yazmağa mahsus makinelerin klavyeleri hiç bir kayda tâbi olmıyarak fabrikaların arzularına bırakılmış olduğundan hususî eşkâli bulunan bazı Türk harflerini her fabrika klavyede başka başka yerlere koymuştur ki bu yüzden memleketimizde yüzlerce çeşit klavyeye rastlanmaktadır.

Memlekette iyi daktilo yetişmesine engel olan bu çeşitli klavyelerin ortadan kalkması ve tekmil makinelerin klavyelerinin tevhidî çarelerinin bulunması Türk daktilolarının bugünkü temennilerini teşkil eder.

Süleyman Sergici

Şahıs Hukuku

Ali Hadi OKAN

(Geçen sayıdan artan)

Kanun (Mümeyyiz bulunan küçükler ile mahcurlar, kanunî mümessillerinin rızaları olmadıkça bizzat kendi tasarruflarile iltizam edilemezler. İvazsız iktisapta ve münhasıran şahsa merbut hakları kullanmakta bu rızaya muhtaç değillerdir. Haksız fiillerinden mütevellit zarardan mes'uldürler.) demek suretile yukarıdaki son iki misalimizi teyid ve takviye eylemiştir. Kanunun sinni rüşd olarak kabul ettiği yaşa gelmemiş olan bir genç için bazon reşid gibi tam ehliyet sahibi olmak lüzumu hasıl olur.

Meselâ sinni rüşdü on sekiz yaşın ikmalî olarak kabul eden bir kanun on beş yaşını bitirmiş olan bir genci hukuku medeniyesini tamamen istimal edebilmek ehliyetinden mahrum etmekte ısrar eder ve kendisi için bir kolaylık kapısı açmazsa bu gencin muameleleri kolaylıkla yürüyemez, işleri müşkilleşir. İşte kanunlar akli fikri yerinde fakat henüz sinni rüşde vasil olmamış az çok yetişkin gençlerin hâkimin hükmü ile reşid addedilmelerini kabul etmiştir. Fakat bunun için de bazı şartlar koymuştur: 1 — O gencin kanunen muayyen bir yaşa gelmiş olması, 2 — Ana ve babasının rıza ve muvafakatı, 3 — Vasisi varsa onun da reyinin alınması, 4 — kendisinin de muvafakatı.

İşte bu şartlar tamam olunca böyle bir genç için hâkimin vukubulan istek üzerine bir reşidlik ilâmı vermesine imkân vardır. Kanunu medenimiz (12) nci maddesile onbeş yaşın ikmalini kazai rüşd için esas tutmuş ve yukarıda yazılı şartları da kabul etmiştir. Kazai rüşd geri alınmaz. Kanunî şartlar tahakkuk ederse, diğer reşidler gibi hâkimin ilâmı ile reşid olanlar da hacrolunabilirler. On beş yaşın ikmalî keyfiyetinde hesabın karar

gününe kadar bu yaşı bitirmek şeklinde yapılması kanunun ruhuna daha muvafıktır. Binaenaleyh çocuğun reşid olmasına karar verilmesini istediği günde on beş yaşını doldurmamış olması, talebinin reddine sebep teşkil etmeyip karar gününde bu yaşı ikmal etmesi kâfidir.

Çocuğun rüşde mezun kılınması hususunda ana baba arasında ihtilaf vukuunda medenî kanunumuzun (269) üncü maddesi mucibince babanın reyi tercih olunur. Baba ve anadan biri ölmüş ise velâyet hakkı diğerine ait olduğundan yalnız onun muvafakatı kâfidir. Çünkü kanun velâyetleri sebeble ana ve babanın muvafakatını aramaktadır. Bunlar yoksa muvafakat keyfiyeti Çocuğun vasisine düşer.

Çocuk vesayet altında ise vasisi de dinlenir. Reşidliğe karar verecek mahkeme, asliye hukuk mahkemesidir. Yaş haddinin on beşi bitirmiş olarak kabulü keyfiyetinde gözetilen gaye hâkimin, reşidliğine izin vereceği gencin hiç olmazsa sinni rüşte yakın ve o yaştan bir iki sene farklı bir yaşta olmasını ve bu yaşla dimağı tekâmül ve teşekkül etmiş addedilebilmesini temin içindir. On iki yaşında bir çocuğu bir reşid gibi addetmek elbetteki doğru ve makul olmaz. Ana baba ve vasinin muvafakat ve reyi alınma şartına gelince bu şart ebeveynin keyflerine göre çocuğu reşid addettirip ettirmemeleri için konulmuş değildir.

Çocuğun hakikî menfaatını en iyi düşünmek ve şefkatleri hasebile onun hakkında en çok hayırhah olmak, tabiatile ana babaya düştüğü için onların rızasını almak bu reşidlik kararının çocuk hakkında faydalı olup olmayacağını tayin hususunda bir mikyasa olur, fakat sui niyetle hareket eden ana babanın rızalarını vermemeleri haksız ve çocuk için zararlı bir inatçılık mahiyetinde bulunduğu hâkim nazarında tahakkuk ederse hâkim ana babanın rızasından bile sarfınazar eder. Vasinin reyi için de bu böyledir. Hâkim o rey ile hareket etmekle mukayyed değildir. Fakat çocuğun muvafakatı behemehal şarttır.

Alman medenî kanunu daha ileri giderek bu saydığımız şartlardan maada reşidlik kararının çocuğun menfaatına uygun olmasının tahakkukunu da istemektedir ki, bu şarta çocuğunu safdilliginden bilistifade reşidlik kararı almağa iknaa meyleden suiniyet sahibi ana babanın çocuğun mallarını suiistimali hakkındaki fena düşüncelerinin önüne geçmek için konmuştur.

Kayıplık— hukuku medeniye noktasından kayıplık ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya çoktan beri kendisinden haber alınmayan kimse demektir. Bir adam kaybolur, yahut bir seyahate çıkar da bir müddet geçtikten sonra kendisinden haber alınmamağa başlar. Nerede olduğunu, yaşadığı veya öldüğü cihetini tayin etmek te mümkün olmaz. İşte böyle bir hal zuhurunda o adamın malları, alacağı, vereceği, çocukları, karısı hulâsa evi barkı, şüpheli bir vaziyette kalır. Bu hal hakların yüzüstü kalmasını icabettirir ki bu da devletin ferdlere karşı deruhte ettiği mükellefiyetlere mugayirdir. Böyle zararlı bir vaziyeti içtimai heyet yani devlet elbette tecviz etmez.

Buna ne yapıp yapıp bir çare bulmak lâzımdır. İşte medenî kanunlar bu gibi ahvalda ne gibi tedbirlere baş vurulacağı hakkında hükümler vazetmiştir. Bizim medenî kanunumuza göre de böyle bir kimse ölüm tehlikesi içinde kaybolmuşsa o tehlikenin vukuundan itibaren bir sene veya doğrudan doğruya kaybolmuşsa kayıplık haberinin vürudundan itibaren beş sene geçmedikçe alâkadarlar mahkemeye muracaatla kayıplık kararı alamazlar. Bu müddet geçmiş ise muracaat kabul edilir. Hâkim hükmünü vermezden evvel resmî bir tebliğat ile kaybolan şahıstan haberi olanların bu haberi bildirmelerini ilân eder.

Bu ilân tekerrür de edebilir. İlk ilândan itibaren bir sene geçer ve kimse kayıbın sağlık ve ölümünden bu müddet içinde bir haber vermezse hâkim kayıplık kararını verir. İlân ve tebliğat müddeti içinde kaybolan kimse meydana çıkar veya kendisinden haber alınır yahud öldüğü tebeyyün ederse kayıplık kararı için vukubulan talep düşer. Kayıplığına karar verilen kimşenin malları veresesine tevdi kılınır. Ancak bu tevdi varislerden teminat alınmak şartile, gaip meydana çıktığı takdirde iade edilmek kaydile yapılır. Kayıplık kararı, karının nikâh rabitasından azade kalmasını icabettirmez. Nikâhı feshettirmek için kayıplık kararını taleble birlikte veya ondan sonra ayrıca nikâhın feshi talebinde bulunmak lâzımdır. Bu takdirde hâkim nikâhı feshetmekle mükelleftir.

Kadın evlenirse ve kayıp ta buevlenmeden sonra meydana çıkarsa ikinci nikâh sahidir. Çünkü evvelkisi hâkimin hükmü ile feshedilmiştir.

(Arkası var)

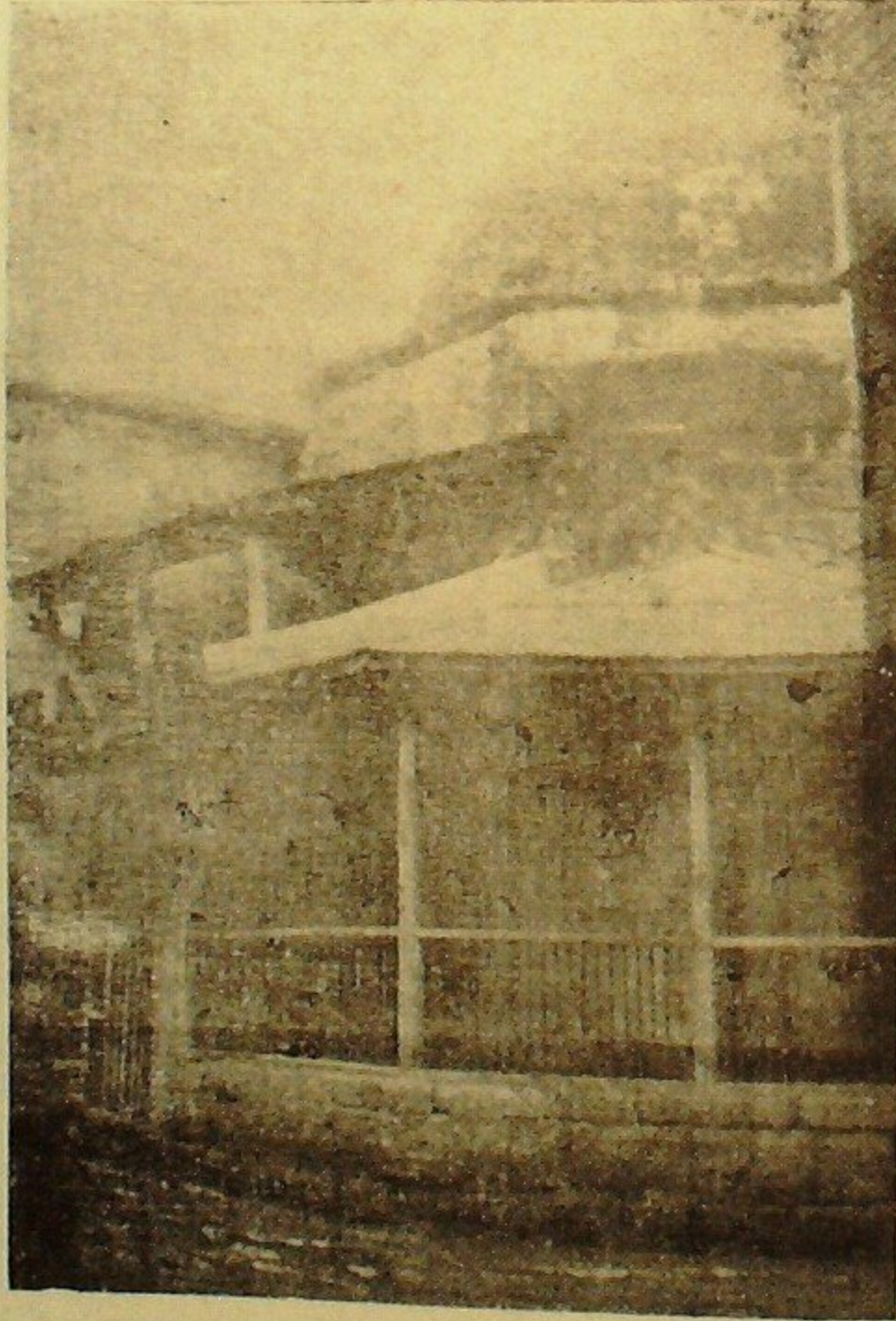
Ağca Mescit Ve 2 Kuş

Yazan : TAHA TOROS

Bu mescit Türkmen beylerinden Ağca tarafından yaptırılmıştır. Bina ve cami olarak Adananın en eski yapısı budur.

Mihrabı ve bilhassa kapısı müzeyyen- dir . Mescidin her tarafı Selçuk tarzı mimarisinin zengin ve küçük bir nitunesini taşır.

Halen harap ve kapalı olan bu mescidin sanat bakımından değeri, Adanada bulunan diğer Selçuk ve Osmanlı eserlerinden çok üstündür. Yalnız kapısının oymalı kısmı insanı hayran bırakmağa kâfidir.



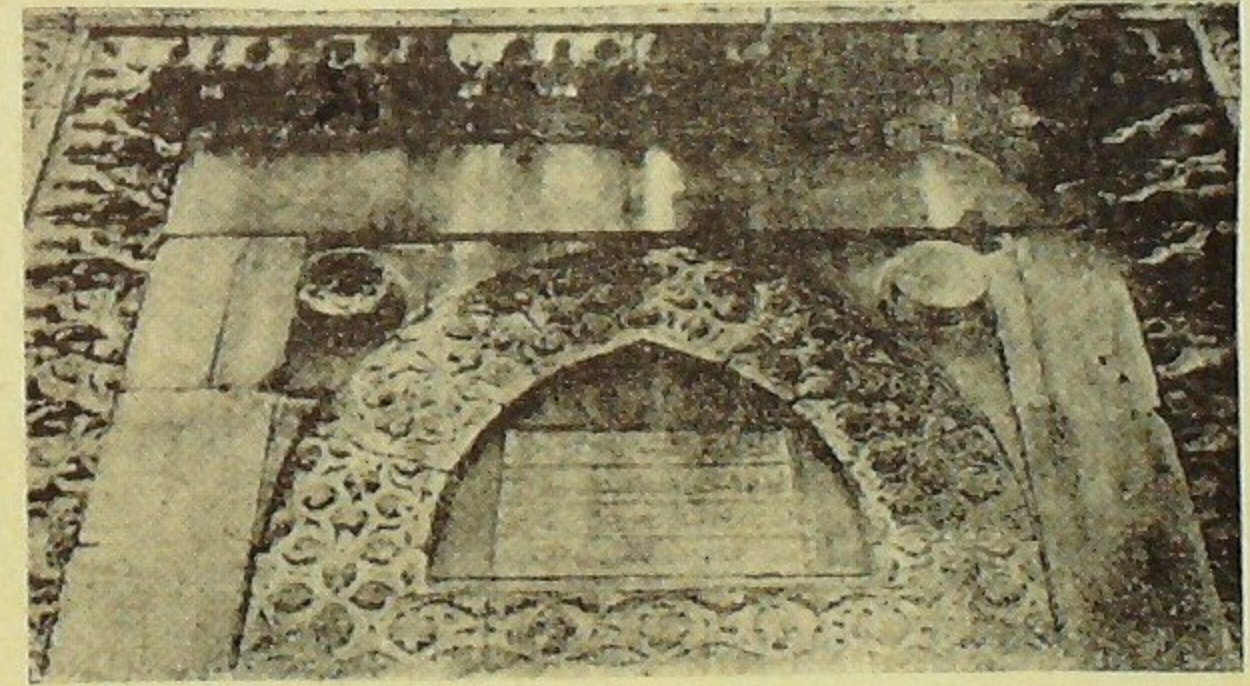
Ağca Mescit

Mescidin yapılış tarihi hicrî 212 dir. Bu tarihi ve bu

tarihten daha evvelki tarihleri taşıyan, Adanada hiç bir cami ve bina yoktur. Mescit mütaaddid tamirler görmüştür. Ne yazık ki, kapısındaki oymalı iki kuş resmi kaldırılmış ve yerine Şair Hayret Efendinin kıtası yerleştirilmiştir.

Eskiler iki kuş resmini ihtiva eden kitabenin kıymetini takdir edememişlerdir. Halbuki bu iki kuş mescidin inşa tarihini gösteren yegâne vesikadardır!

Eskiden yapılan cami, çeşme, han vesairenin bina edildiği tarihi mutlaka manzum bir yazı ile tesbit etme keyfiyeti umumî değildi. Tarihlerin yazısız ve yani resimle veya bir re-



Ağca Mescidin kapısının üzeri

mizle tesbiti daha mühimdi. İşte Ağca mescidin iki kuşu da böyle bir remizle inşa tarihini bildirmektedir.

Malûmdur ki: "Kuş,, ebcetle 406 rakamını ihtiva eder .İki kuş ise 812 rakamını gösterir. İşte bu rakam Ağca mescidin kuruluş tarihidir.

Bu misalimizi ve iddiamızı Niğdedeki Sungur camiinin kapısındaki teker resmi de teyid ve tevsik eder. Buradaki kabartma teker camiin inşa tarihine işaretler.

Tekerin ebcetle tutarı 620 olup Sungur camii hakikaten o yılda yaptırılmıştır.

* * *

Bu mescidi yaptıran Ağca Beyin bir Türkmen ağası olduğunu yukarda söylemiştik. Türkmenler hemen bütün çocuk-

larına ya "Ağca,, veya "Karaca,, adını verirler. İşte Ağca da böyle bir isimdir. "Karacaoğlan,, ve "Karaca,, da Türkmen adlarındandır.

Bazı tarihi menbalarda Ağca Beyin Piri Paşa vakfiyesinde adı geçen Ramazanlılardan veya onların ümerasından olduğu söylenmekte ise de o vakfiyedeki Ağca Beyin mescidi yaptıran Ağca Ağa ile alâkası yoktur. Yukarıda söylendiği gibi Türk-



Ağca Mescit kapısı süslerinden

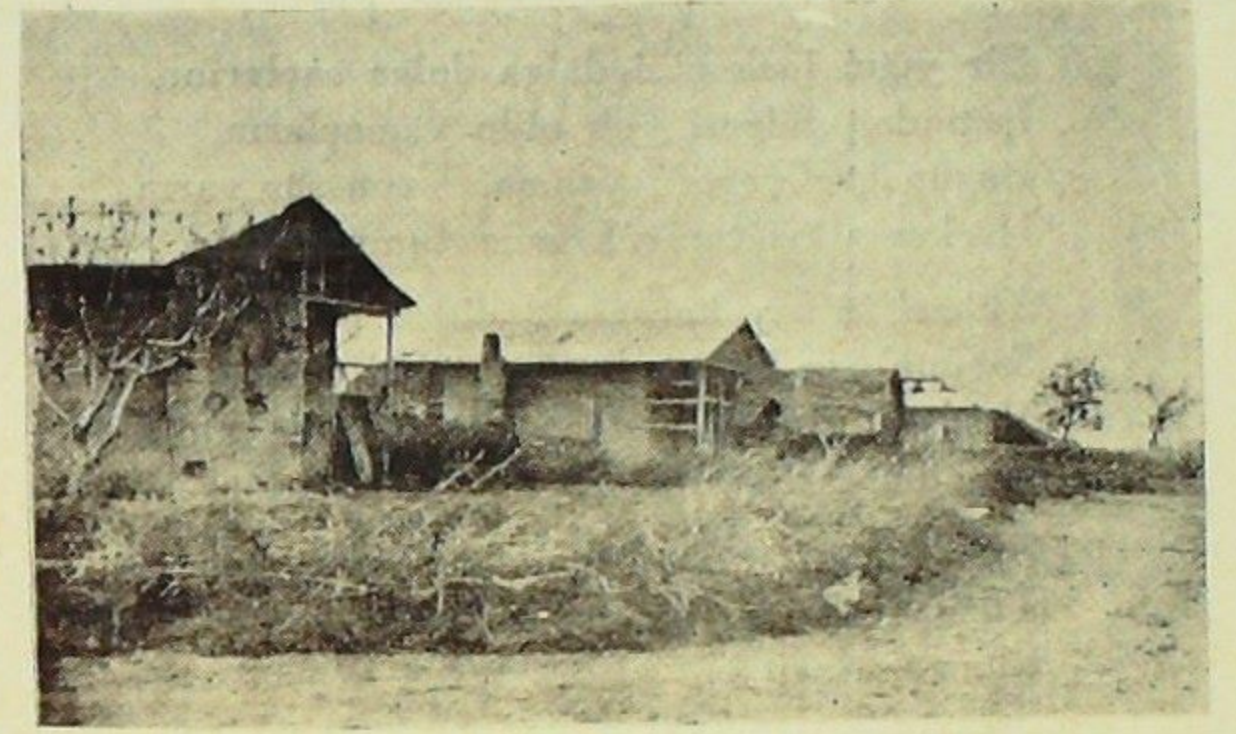
menler Ağca ismini fazlaca kullanırlar. Saniyen bu mescit Ramazanoğulları Adana şehrinin içerisine girmeden evvel yaptırılmıştır.

* * *

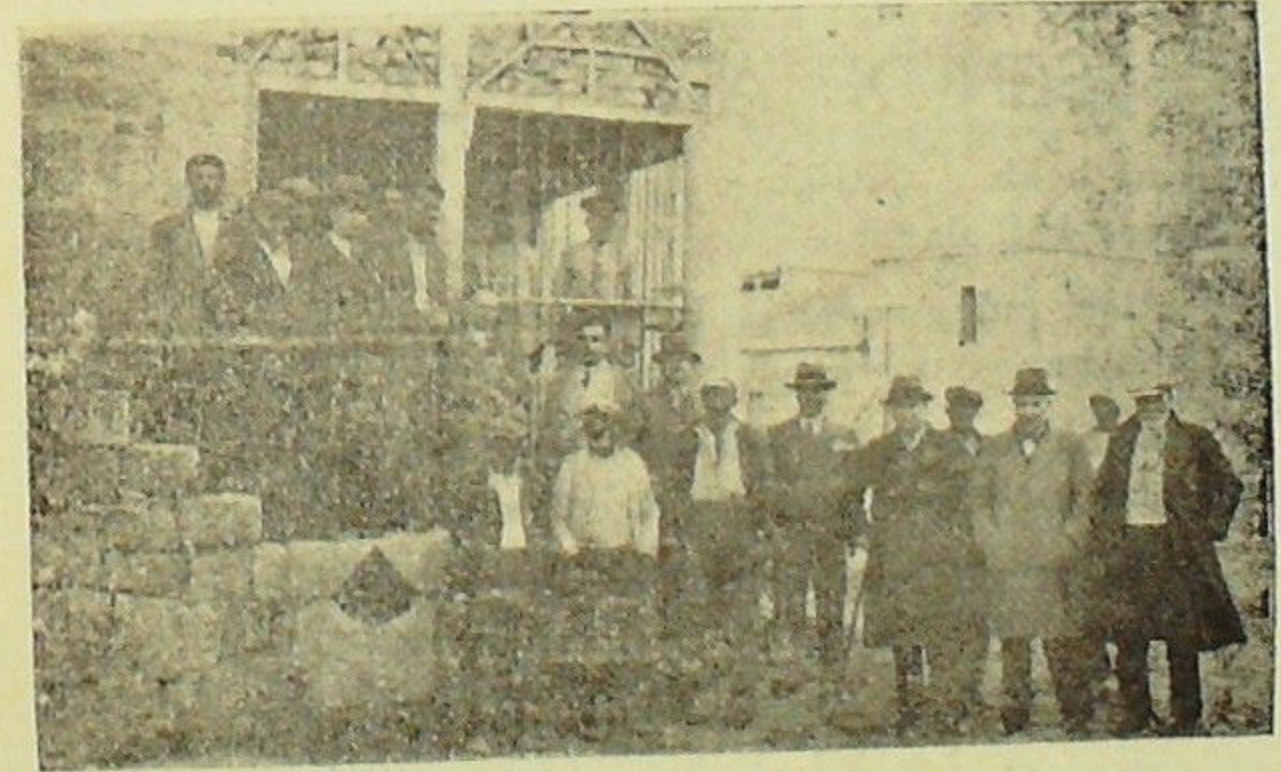
Mescit 1284 Hicri yılında Hasan Ağa ve daha evvel 1246 yılında Hacı Ali Bey tarafından tamir ettirilmiştir. Son tamir tarihine şair Hayret Hocanın yazdığı kıt'a kapısına konulmuştur:

**Bu Ağca mescidin tamirine Hacı Hasan Ağa
Edüp himmeti ziba secdegâhı hasuâm oldu
İşittim kudsiyandan Hayret anın tam tarihin
Buyur yahu namaza mescidin imarı tam oldu**

1287



Halkevi Köycülük Komitesinin işlenecek bir süje [olmak]üzere ele aldığı İncirlikten bir görünüş.



Başkan Yusuf Ziya Özbakan ve Halkev-
lilerden Hüsnü Uğur, Ömer Sanver, Nuri
Erman, Hakkı Somay, Seyfi Tezer, Taha To-
ros İncirlik köyünde köy öğretmeni Rasim ve
köylülerden Abdullah, Mehmet ve saire ile
başbaşa.

TAVUS

Bir yığın ipek gibi dalga dalga saçların,
Işığından gölgesi yok oldu yamaçların,
Bugün kraliçeyse yanma, Venüsün yarın,
Herkes alkış tutacak sana tapınacaklar.

Yüksel ki: ay kararsın, yıldızlar sökülünler,
Saçının her teline dağılıp dökülünler.,
Ve böyle bırak, onlar dans etsinler, gülünler,
Seni bu tacla artık bir ilâh anacaklar.

Bir badem çiçeğinden daha pembe daha ak
Yüzüne gün de vursun dokunma haydi bırak,
Zümrüt, inci, fildişi, ne varsa hepsini tak,
Seni renkli bir tavus uçuyor sanacaklar.

Mavi tüllerle seni görünce doya doya,
Kelebekler uçsun da işlesin yer yer ayır,
Ardından esir oldu yeryüzü boydan boya,
Hasretinden gönüller kül olup yanacaklar.

Necmettin Esin

BENİ DE ALIN SULAR

Biraz bekle.. Gittiğin o uzak, uzak yere —
Sulara kalbolayım — beni de götür dere..

Saatlar, düşer suya, saalter yaprak, yaprak..
Daha kaç günüm böyle geçecek ağlıyarak!.

Sessizlik boşlukların kırmış gibi putunu,
Sanki, kırlar saklıyor bir tabut sükûtunu.

Her ağaç gölgesizken, kuşuz olunca her dal;
Beni de götür dere, beni de beraber al!..

Ne çiğdem biten dağı, ne üzüm veren bağı;
Bakır renkte tarlalar, ölü renkte toprağı!.

Hasretile yanarken bu yerde derin derin
Kanatsız bir kuş gibi, uzak mesafelerin..

Burda, keder ruhumu bir cam gibi bngular;
Beni de alın sular, beni de alın sular!..

Salâhaddin Edib Dursak

— En büyüğüm için —

DENİZ

Onun Gözleri Gibi..

Rengi, bulutsuz gökler kadar yumuşak; ışıklı... Sesi, ninniler kadar tatlı, musiki kadar uyutucu, uyandırıcı onunu gözleri gibi... Bazan fırlayan coşkunlukları beni o kadar tatlı titremeler içerisine alır ki, bu mehib dalgaların harimine gömülmek, ölmek, "Yaşamak,, isterim.

Bazan gümbürtülü çığlıklarla şahlanırken, birden sakinleşir, sakitleşir, sessizleşir.. Bu hâdise karşısında beni öyle sonsuz bir ümit sarar ki hayatımın velvelesinin bir gün susacağına, saadetin bana yakınlaşacağına, beni nihayet bahtiyarlar diyarına götüreceğine ve bende bu mesudiyeti ebedileştireceğine inanırım, güvenirim... Onun gözleri gibi...

Onun derinliklerinde ne azamelli bir aşkın heyecanı kaynıyor. Bütün gönüllerin bahçeleri kucak kucak bu durgun, bu sakit deryanın fusunkâr bağrına dökülüyor, serpiliyor.. Burada da aynı âlem yaşıyor gönüllerde olduğu gibi...

Bazan kenarlarda nilüferleşen köpükleri seyre dalarım. Bunlar ne sihirli şeyler onun gözleri gibi..

Deniz, benim dünyam, benim güneşim, benim ümidim, benim her şeyim onun gözleri gibi...

Ey bütün dünyaya ses veren, renk veren deniz! sen benim hayatıma bir manâ, bir kudret veren yegâne kaynaksın. onun gözlerl gibi...

Deniz, benim aşkım kadar kudretlisin!.. Seni daima görmek lâyemut ömrüne katılmak, senin derinliklerinde sonsuzlaşmak isterim onun gözleri gibi...

25/3/933

Mürşide Ülker Akyol

CEVAP

Kısa.. ağrımış gölgeler

Koyu, geniş gölgelerin süslerine varmadan sönen haberler gönderirler.

Büyükler... İri gövdeli ve kalın başlılar..

Küçükler... Cür'etkâr manâsız abanırlar..

Engin ve sulular; zavallı gürültüleriyle etek öperek akıllarınca köpüklenirler..

Kuru ye haşinler.. Esiş süratleriyle tabiatı titizlendirirler.

Ya sen? ne yaparsın, benim uysal dostum?..

(Ben ayak altında kalmış ilâhi sukûtu konuşurur; baş üzerinde dolaşan ihtiras gürültüsünü sustururum.)

Uzaktan köpek ulmaları horoz seslerine karışıyor..

Hamit Salih Asyalı

Onun Ülkesinde

Buluttan bir geminin yanan güvertesinde
Saçlarından yapılmış örgülere bağlanmak..
Gitmek.. Daima gitmek... Fezanın ötesinde
Karanlık gecelerin ateşinde dağlanmak.

Kollarındaymış gibi yumuşak bir iklimin
Günü emmiş göklere tevekküle uzanmak..
Ülkesinde gezinmek muhayyel sevgilimin,
Serende bir fenerin ışıklarında yanmak..

Ne maziyi aramak, ne yarını düşünmek,
Kuşlardan, mevsimlerden tatlı haberler almak..
Renklerin şarkı olan diyarını düşünmek,
Ve farkında olmadan yabancı kapı çalmak.

Hamit Salih Asyalı

ESENLER

II

Karanlık çağların ışığa erişeceğini bekleyenler gibi onlar da beklediler geçtiler. Günler onları teker teker uğurladılar ve arkasından her gideni gelmiyecek sananlar gibi ağladılar durdular.

Geceler bitmiyecek diye korktukları şarkılarını bitirmek için uğraştılar... Bitiremediler... Ve yolcular da kaybolup gittiler.

Geceler eksik kalmış şaheser bir senfoni yarattılar... Fakat dinletemediler. Çaldılar, söylediler ve yoruldu.

Eserlerine baha biçilmesi için onlar da beklediler, ne yazık ki, gelen olmadı.

Çünkü her yer boşalmıştı...

III

Ömer Akçalıya

Çok uzaktan, uzun bir yolculuktan dönüyorlardı.

Yoruldu.

Dinlenmek için bir gölgelik aradılar: bulamadılar. Odukları yere oturdular. İki arkadaş eskiden beri elele vererek yanyana otururlardı.

Yine öyle yaptılar.

Birisi sıcaktan şikâyet etti. Diğeri her şeyi unutmuş gibi uzağa bakarak içini çekti; gözleri dolduğu zaman söylendi:

— Şikâyet edilmeyecek ne var sanki?

Birincisi güldü.

— Geniş ol be kardeş, dedi.

Sıcak o kadar fazlaydı ki; içini çeken sarışın genç bir nokta aradı, bulamadı. Gözlerini kapadı.

Susuz oldukları için gökyüzüne baktılar. Buluttan eser yoktu. Sarışın genç arkadaşına

— Yağmur başlıyor, dedi, başını önüne eğdi ve öylece kaldı.

Abdürrahman Selcik

İNZİVA

Çeviren : ASUDE ENGİN

Dağ başında ihtiyar bir çınarın gölgesinde batıya karşı gamla oturuyorum. Bakışlarımı tesadüfen gezdirdiğim ovada akşamın tabloları çözülüyor; birer birer gözümün önünde açılıyor, seriliyor.

Beride bir ırmak beyaz köpüklü dalgalarla çağlıyor, kıvrılıyor, sonsuz bir karanlıkta derinleşiyor.

Ötede hareketsiz bir göl durgun sularını yayıyor ki orada akşam yıldızı semada yükseliyor.

Karanlık ormanlarla çevrilmiş bu dağların tepesine batı son bir ışığını atıyor; gölgelerin kralı ay ufkun ortasından yükselirken etrafı aydınlatıyor. Bu esnada bir hamlede fırlayan gotik bir oktan dinî bir ses havalarda yayılıyor.

Bu çan sesi, günün son gürültülerine dinî bir konser veriyor; fakat bu tatlı tablolara karşı kayıtsız kalan ruhum, önlerinde ne bir vect ne bir cazibe hissediyor. Ruhum dünyayı ser-seri bir gölge gibi seyrediyor, hayatta yaşayanların güneşi ölüleri artık ısıtmıyor.

Cenuptan poyraza, doğudan batıya bakışlaımı gezdiriyorum. Vasi dünyanın her noktasını gözümün önünden geçiriyorum, yine nihayet diyorum ki saadet beni hiç bir yerde beklemiyor.

Bu küçük vadiler, bu kulubeler, bu saraylar bana ne yapıyorlar?..... Bunlar benim için cazibesi uçmuş boş şeyler.... Çiçekler, kayalar, ormanlar ve çok kıymetli olan inziva sizden tek bir mahlûk eksik, bununla her yerin nüfusu azalmış.

Güneşin devri ister başlasın, isterse bitsin. Onu, hareke-

tinde lâkayt bir bakışla takip ediyorum. İsterse açık veya kapalı bir havada doğsun veya batsın ne lâzımgelir ki?.. Ben artık günlerden bir şey beklemiyorum.

Onu kendi seyrinde takip ettiğim zaman gözlerim her tarafı, bütün boşlukları, bütün çölleri görebilecekti. Aydınlatığı şeylerden hiç bir şey arzu etmem, geniş dünyadan hiç bir şey istemem. Lâkin, belki onun dünyasının hududundan ötedeki o yerlerde hakikî güneş başka gölgeler aydınlatıyor, şayet benim ölümünden sonra dünyaya bırakacağım şey mümkün olsaydı bu gördüğüm rüyalar hakikat olacaktı.

Orada, onun dünyasında mest olacaktım. Orada aşk ve fikri tekrar bulacaktım... Bu herkesin istediği bir (ideal) dir ki dünya ikametkâhında ismi yok.

Fecir arabasında ne taşıyamam ki?... Müphem arzular mı? Sana kadar uzanmak mı? Toprakla benim aramda ne fark var ki.. daha niçin gurbet topraklarında kalayım? ormrmanların yaprağı çayırliklara düştüğü zaman akşam rüzgârı onu kaldırdık vadiler-koparır, işte ben o solmuş yaprağa benzerim, beni onun gibi den götürün fırtınalı poyrazlar.

A. de LAMARTİNE

(Premières méditations) dan

Aliden Anasına

MÜBECCEL ÜÇOK

Uzak dağlarda son ışıklar kırılıp karanırken çeşmenin nağmeli sularına yumuşak ay ışıkları dökülüyordu. Emine abla sapı kırık testisine su dolduran köylü kızına yaklaşıyor:

— Fatma, bildir okumaya gitmiştin hemi? Alimden mek-

tup var. Bircez okuyuver.

Fatma, çiçekli basmadan yapılmış mintanına ıslak ellerini kuruladı. Mektubu alıp okumaya başladı.

Anama ;

30 Ağustos

Yıldız taktı oğlun ana, başında kartal kanadı gibi yüzü-gölgeliyen hâkî bir kasket, sırtında tâ topuklarına kadar uzanan hâkî bir elbise var. Belinde sırma bir kayış, ayağında yeri topuz gibi döven mahmuzlar, yanımda şıkırdıyor kılıcım.

Bir kaç gün sonra yanına geleceğim. Küçükken yaptığım gibi yetim başımı yanık bağrına yaslayıp kahramanlık hikâyeleri dinliyeceğim. Sana sık sık yazmıyorum diye bana darılma anam; benim işim o kadar çok ki, o büyük anayı senden daha çok düşünüyorum, sevgini onunla paylaşıyorum diye kıskanma onu. Biz, eğer icabederse o büyük ananın; o büyük Atanın uğruna bir dizi mercan gibi kanımızı akıtmaktan çekinmeyiz.

Bugün 30 Ağustos, yıldızları taktığımız gün. Hani babamın Kocatepe sırtlarında şehit düşüp Atanın zaferini göremediği gün. Benim köylüm bugünün büyüklüğünü anlar değil mi anam? Çünkü o köy nice beli bükülmemiş yiğitler, yanağının alı solmamış erler verdi bugüne. Demin elimi kılıcıma dayayıp bayrağımın kızıl gölgesinde andıçerken bilsen nasıl yandı bağrım.

Cebimde ilk maaşım şıkırdıyor anacığım. Bekle biraz daha. Bunca yıldır büyütüp yolunu gözlediğin Alın gelecek. Seni beraber alıp Anadolu içlerine gideceğiz. Köyünü aramıyacaksın anacığım. Çünkü bu yurdun her yanı senin köyün gibi akar sulu, yeşil gölgeli, kızıl ve bereketli topraklı. Altın başaklı tarlalar beyaz topuzlu ovalar göreceğiz. Soğuk sularına koca üzüm salkımları daldıracağız.

Hazırlığını yap anam. Kekik kokulu çökeleğini, bulgurunu, dövmeni torbala; pekmezini çömleklere yerleştir, artık ne yazayım anacığım. Uzat o aziz ellerinden, nurlu yüzlerinden öpeyim anacığım. Köyüme ve köylüme selâm söyle.

ALİ

Kurtuluş Savaşı Yiğitlerinden :

Manisalı Ali

1885 — 1938

Yazan : NECMETTİN ESİN

Bulutlu bir gün... Yağmur olanca hızile dökülüyor, arada keskin bir rüzgâr bütün hırçınlığıyla bu gürültüye karışıyordu.

Telefon kesik kesik çalıyor. acı titreyişlerle odanın sükûtunu, uyuyan bir adama kuyruğunu bir an için ilişiren bir akrep çabukluğuyla silkiyor, gönül bu manyotonun içinde çeşitli ve sayısız istifhamlarla dolu bir haber davasını çözmeğe sabır sızlanıyor....

— Alo!..

— Alo... Demin Manisalı Ali

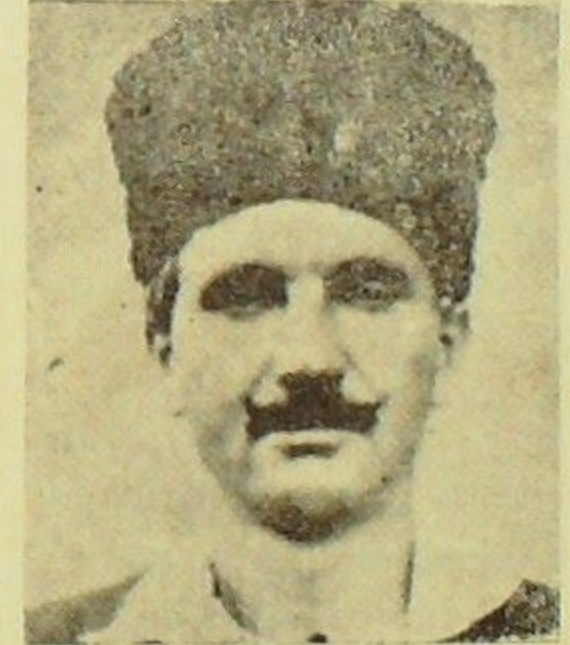
Beyi sormuştunuz. Haber acı. Bütün tedbir ve ihtimama rağmen kurtaramadık.

— Yapma...

Malêsef...

**

Yağmur daha hızlı... Kapısının önünde dostları, sevdikleri, tanıdıkları, silâh arkadaşları, pek az ölümlere nasip olan bir kalabalık bekliyor. Gözlerde yazık dudaklarda yazık, çehrelerde yazık, kafa sallayışlarında, kaş kaldırışlarında, diz vuruşlarında yazık... Yazıklar içinde bütün kalabalık aziz ölünün tabutunu



Adana kurtuluş savaşı yiğitlerinden

MANISALI ALI

kanıyan gönüller üstünde bir beşik gibi sallamak, sallamak istiyorlardı.

* *

Omuzlardan kara makineye konan tabutu asrî mezarlıkta son bir defa daha gördüm. Manısalı Alinin ölümle daima eğlenen iradesi, şen, kaygusuz ruhu bir an gözümün önüne geliverdi. O sanki ölmemişti. Tabutun üzerindeki örtüleri ağır ağır kaldırıyor, beyaz, bembeyaz ipek gibi saçlarını, başını okşıyor, bütün bir zekâ taşan parlak gözlerini kendini uğurlıyan kalabalığa çeviriyor, tabuttan bir konferans kürsüsündeymiş gibi

— Deli mi oldunuz yahu?... Ben ölmem bel!... Ölmem!... diyor.

Ve sonra bağrını biraz daha açıyor, dokuz yerden dokuz kurşun yarasının izini gösteriyor.

— Çocuk musunuz yahu!.. Ben ölür müyüm bel!..

Diye kendine mahsus tabii ve tatlı bir dille anlatıyor gibi... Gözümde, muharebenin, kılıcın ve kurşunun yıldırmadığı kahraman Manısalı bir ölmez oldu.

* *

Onu Şafak kahvesinde nargilesile baş başa görüyor gibi idim. İçinde ölmeyen bir dirilik maneviyatı olan Manısalı Aliyi ölümünden tahminen bir ay evvel yine asrî mezarlıkta merhum Abdurrahman Alinin cenaze alayında görmüştüm.

— Nasılsın Ali Bey?

— Eh!.. Allah rahmet etsin, pek gençti. Canım bu zatürree bu kadar korkunç şey mi?... Tövbe vallahi bana bunların hepsi vız gelir.

* *

Bütün bunlar Ali Beyin mezarı başında bir rüya gibi gözümde canlanıverdi, [Ölmem!.. Şafak kahvesi, zatürree]. Fakat bunun üçü de kendisi için mazi oldu. O ölmüştü. Hem de zatürreeden...

Onu göz yaşları altında mezarına gömdük. Taşköprü üzerinden şehre dönerken şafak kahvesi tekrar gözüme ilişti. Manısalıyı ağzında nargilesi tavlâ başında görüyor gibi oluyor,

ölümüne bir türlü inanamıyorum. Fakat hakikat, yüzü hiç kızarmıyan hakikat

— İnan... İnan artık... Onu kendi ellerinle kara topraklara vermedin mi?... Bırakmadın mı?... diye sesleniyor.....

Günlerden sonra, Manısalının ziyaiyle kanıyan yaralar kabuk bağladıktan sonra hayatı ve kahramanlığı hakkında esaslı bilgiler toplamak üzere refikamla birlikte ailesini ziyarete gittim. Kale içindeki; maziden hale bakan yorgun bir ihtiyar halile duran büyük evi karşısındayız.

Kapıyı bir iki defa vurduk. İp çekildi. Kapı yorgun ve bitkin sendeliyerek geri açıldı. Üstü kapalı, genişçe, karanlık bir avludan sonra oldukça fazla merdivenlerden yukarı çıktık.

Ev görünüşü gibi içinden de büyük ve gösterişliydi. Eskiden talebem olan yavruları bizi güler yüzler ve fakat dolu gözlerle misafir odasına kabul ettiler... (Sonu var)

Necmettin Esin

Güz Günleri

Akşam kızılığı içimi yakar,
Gül Bahçelerinden koncalar sarkar,
Göz yaşlarım gibi Seyhan da akar
O güz günlerinde, güz günlerinde.
Ömrümün biricik baharıydın sen,
İçim şenlenirdi azacık gülsen..
Soldurdu yüzünü bir çılgın esen
O güz günlerinde, güz günlerinee

A. Hüsamettin İpek

Edebî Mülkiyete Dair

(Geçen Sayıdan artan)

NECATİ ERSOY

Hiç bir müessesese müellifinin iznini almadıkça, ne bir tiyatro piyesini ve ne de bir operayı kısmen olsun, kâmilen olsun halkın temâşasına arz edemez. Keza eserin sahibi tiyatro veya operasının kitap haline konmasını ve neşrini diğer bir kimseye vermişse, terketmişse bu muamele eserin temâşaya konmasını tazammun etmez. Ayrıca bu hususta müelliften izin almak lâzımdır.

Günün hâdiseleri meyanında mekteplerimizin ve bazı hususî cemiyetlerin tertip etmiş oldukları müsamereleri görmekteyiz. Bu müsamerelerin tertibinde, o mektep veya cemiyetin bir menfaati yoksa her türlü tiyatro ve operalar, telif hakkı bahse mevzu olmadan, bu mektep veya cemiyetler tarafından vaz'ı sahne edilebilir.

Her hangi bir eserin birkaç kişi tarafından türlü dillere çevrilmesi mümkündür. Bu takdirde her mütercim kendi tercümesi üzerinde telif hakkı mevcuttur. Hayatta azlaca rast geldiğimiz hususlardan biri de şudur ki: Bir eser bir kaç kişi tarafından arada bir anlaşma esas kabul edilmeden müştereken yazılmış veya başka bir dile çevrilmiş olabilir. Bu yönde de gerek tercüme hakkı, gerekse telif hakkı bu kimselere müsavî surette aid olur. Şayet müştereken bu kitabı yazan veya başka bir dile tercüme eden kimseler aralarında anlaşarak bazı esaslar kabul etmişlerse, telif hakkı olsun, tercüme hakkı olsun bu anlaşma esasları dahilinde o kimselere aid olur.

Şu nokta ehemmiyetle kayda değer ki; müellif varissiz

kalabilir. Böyle, müellifin varissiz kalması hallerinde bıraktığı eseri, istiyenler tekrar tabedebilecekleri gibi tercüme dahi edebilirler. Lâkin varissiz ölen müellifin eseri matbu değilse, tab ile neşretmek istiyenler Kültür Bakanlığına bir dilekçe ile müracaat ederek bu hususta 10-15 senelik bir imtiyazla alabilirler. Bu müddetler zarfında bu eseri, imtiyazla alandan ve ölümü halinde veresinden başkası tab edemez. Bu nokta da mühim olan cihet şudur: Böyle imtiyaz alan kimseler bir sene zarfında eserin tab ve neşrine başlamalıdır. Eserin tab ve neşrine başlandığı halde bu işi başarmak hususunda bir sene geçirilirse verilen imtiyaz hükümden düşer..

Müelliflerin, eserlerini tabi ve neşrettirmek için, matbaa ve kütüphanelere sattıklarını görmekteyiz. Fakat şunu hemen söylemek lâzımdır ki, tabi, müelliften izin almadıkça eser üzerinde asla tadilat yapamaz. Fakat tabi, eser üzerinde bazı tadilat yapar ve bazı kısımları eserden tayıyorsa, mahkeme yolu ile bu eser intişardan geri konur. Tabi de, müellife verdiği ücreti geri alamaz. Herhangi bir eseri müellifi hayatta iken bizzat müelliften, ölümü halinde mirasçılara tanınan 30 senelik müddet zarfında mirasçılardan ve eserin sahihsiz kalması halinde de bu eseri tab ve neşir hususunda Kültür Bakanlığında imtiyaz alanlardan izin almaksızın tab ve temsil eylemek hali takliddir. Yine bu şartlara uyulmadan, musiki beste ve notalarını tabetmek, opera ve tiyatro oynatmak, resim, harita ve levhaların nüshalarını çıkarmak bu eserleri taklid suretinde telâkki edilmektedir.

Bütün bunlar fikir ve kalem sahiblerine tanınan avantajlar olmakla beraber, müellif, ressam ve ilâh.. Kimselerin eserleri üzerinde telif hakkı iddia edebilmeleri için bazı hususlara uygun hareket etmeleri lâzımdır. Müellifler, eserleri üzerinde telif hakkı iddia edebilmek için, bu hakkı temin maksadile eserin matbu üç nüshasını merkezde ise, Kültür Bakanlığına, vilâyetlerde ise; bu bakanlığa bağlı kültür direktörlüklerine ibraz edip kayıt ve tescil ettirmelidirler. Kültür Bakanlığında ve kültür direktörlüklerinde bu işe mahsus bir sicil defteri vardır. Bu hususî deftere, eserin ismi, mevzuu, tarihi, tabedildiği yer, sayfa numarası, eserin sıra numarası ve müellifin hüviyeti kaydedildikten sonra altı, eserin sahibi veya resmî vekili tarafından imza edilir..

Herhalde biraz da intihal denilen halden bahsetmek

23 Nisan Bayramlaşmaları

Büyüklerin Halkevimizden aldıkları tebrik telgraf-
larına karşılıklarıdır :

Ziya Özbakan: Halkevi Başkanı

Adana

23/Nisan Bayramı münasebetiyle göste-
rilen duygulara teşekkür eder, saygılarımı
sunarım.

Büyük Millet Meclisi Reisi

M. A. RENDA

Z. Özbakan: Halkevi Başkanı

Adana

Tebrikinize teşekkür ederim. Sizin de
ulusal egemenlik bayramınız kutlu olsun.

ŞÜKRÜ KAYA

faydasız olmayacaktır. Kitap yazarlar, nefis sanatlara aid eser-
ler vücuda getirenler, başkalarının eserlerini kendilerine izafe
ederlerse, kendilerine nisbet ederlerse, intihal dediğimiz eser
çalmak halinden bahsedilir. Keza herhangi bir kitabın ibarele-
rinin yerini değiştirmek hali bir intihal olduğu gibi, musiki
beste ve notalarının nağmelerinde yer değiştirmek, aslı hisso-
lunur derecede tahrif ederek kendi namını vermek hali de bir
intihaldir. Yalnız unutmamak lâzımdır ki, bilûmum eserleri ten-
kid ederek veya şerhederek veyahut da tahşiye suretile eser
vücuda getirmek hali intihal suretinde telâkki edilemez. Yine
bir müellif, eserine mehazini göstererek diğer bir eserden bazı
cümleler alabilir. Bu halde de intihalden bahsedilemez..

Kahvelerde Yurd Konuşmaları

ÖMER SANVER

Yurdun bütün Halkevleri arasında yalnız Adana Halkevi-
nin kurulduğu günden beri düşünüp tatbik ettiği en hayırlı iş
şehrin irgad ve esnaf kahvelerinde her kış tertip ettiği yurd
konuşmalarıdır. Halkevinin ilk çalışma yılında, salonunda verilen
konferanslar ve tertib edilen ulusal gecelerde halkla temas et-
mek ve ona inkilâbın umdelerini aşılama imkânları istenilen
şekilde bulunmadığı görülünce Halkevli, okuması olmıyan ve
kendi kendine aydınlanmak imkânını bulamıyan yurddaşların
kesif buldukları kahvelere kadar gitmeği ve onlarla yurd iş-
leri ve inkilâbın hedefleri üzerinde konuşmalar yapmayı borç
bildiler. Bu iş için ayrılan yirmi ilk okul öğretmeni konuşma
konularını ve gayelerini kendi aralarında kararlaştırdıktan sonra
işe hemen başladılar. Öğretmenler, ilk okul sınıflarında kullandıkları
açık ve pürüzsüz dil ile konuşmayı, dünle bugünü mukayese
ederek inkilâbın iyiliklerini belirtmeği ve halka ileriye ay-
dın gösteren ve Türk olmak bahtiyarlığını duyuran heyecanlar
vermeği kurmuşlardı. Konuşmalara başlamadan evvel kahvecilerle
bir toplantı yapılması ve bu işte takib olunan maksadın izah
edilmesi ihmal edilmemişti. Konuşmaların birincisi ve ikincisi
verildikten sonra bunların halkı ne dereceye kadar ilgilendirdiği
ve Halkevlerinin gayelerine ne kadar hizmet ettiği tetkik edilmiş
ve cesaret veren neticeler alınmıştı. Oğünden bugüne kadar
ısrarla yapılan tetkiklerde zaten halkça belli olan konuşma
gecelelerinde kahvecilerin fazla marka sarfettikleri, öğretmenler
kahve kapısından girer girmez tavlaların ve iskambil kâğıtlarının
bir yana bırakıldıkları 'bu akşam ders var, kahveye gitmezsem
olmaz,' sözlerinin tekrar tekrar işitilmiş olduğu öğrenilmiştir.
Konuşmalardan millî gururu kabaran, cebhelerde düşmanla çar-

pıştkları günleri hatırlayan ihtiyarlar konferansı öğretmenin arkasını sığıyorlar. Cençler, öğretmenin ayrılışından sonra da yurd işleri üzerinde dertleşmeğe, bildiklerini ortaya koymaya devam ediyorlar. Konuşmaları idare eden öğretmenler, halkın, memleket ve millet işlerine ne kadar büyük bir alâka taşıdığını görek bu ödevlerinden her zaman büyük sevinç duymuşlardır.



Kahve konferansları veren öğretmenler

Arkada soldan Tahsin Nahit, Selami akal, Vehbi, Yusuf, Nazım, Necmi, Ömer, Adil. Önde : Enver, Abdülkadir, Celâl Sahir, Mürşide Akyol, Vasıf, Bekir, Necmi Esin

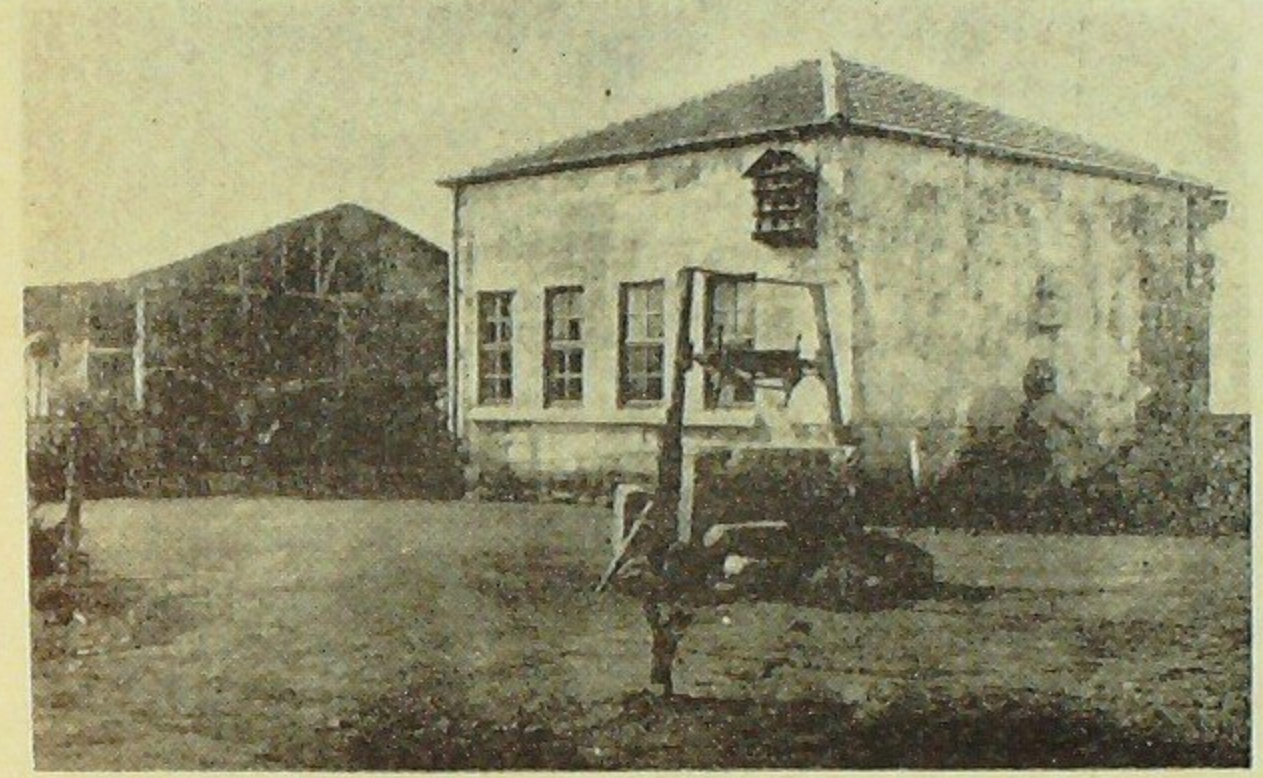
Halkevi dersaneler ve kurslar komitesinin ertip ve muvaffakiyetle tatbik ettiği bu konferansların sayısı 660 buldu. Bunların yıllara dağılışını gösteren cedvel de şudur:

Yıllar	Konferansla
933	61
934	93
935	171
936	100
937	235
Yekûn	660

Bu konferanslarda en az yüz elli bin vatandaşa hitap edilmiştir.

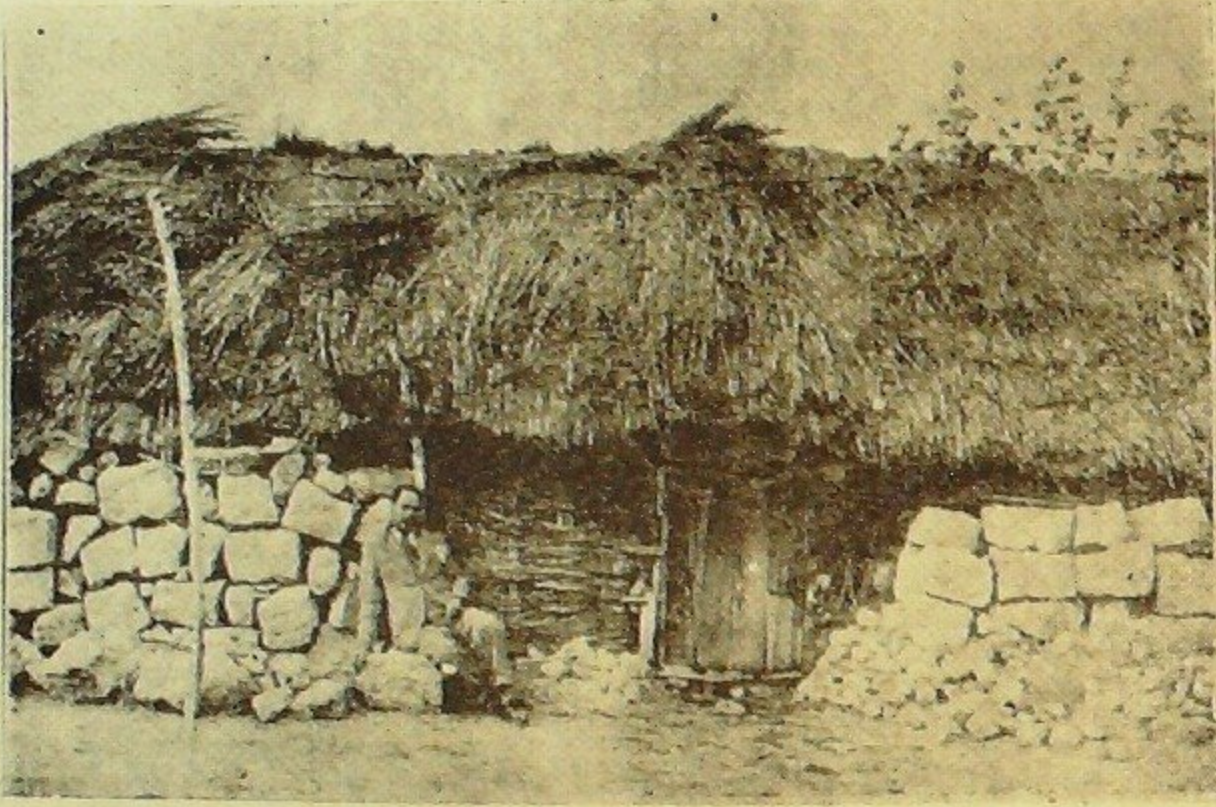
Yapılan konuşmalardan bazılarının konularını aşağıya geçiriyoruz. Bunlar seçilirken halkın yurd ve inkilâp, sağlık, hukuk ve tarih bilgilerinin artırılması ve onlarda millî gururun uyanık tutulması güdülmüştür:

- 1 — Bayrağa saygı.
- 2 — Cenubda Türk birliği ve Eti Türkleri.



Inçirlik Köy Mektebi

- 3 — Cumhuriyet bayramının candan kutlanması.
- 4 — Ulusal ekonomi ve tutum.
- 5 — Bugünkü hükûmet programının izahı.
- 6 — Ticaret muvazenesimiz ve yurdun zenginleşmesi için yapılan işler.
- 7 — Türk tarihinin derinliği: Orta Asya ve akınlar.
- 8 — Eski ve yeni idarelerin karşılaştırılması.
- 9 — Mütareke acıları ve İstiklâl savaşı. Lozanda kazandıklarımız.
- 10 — Cumhuriyetin getirdiği inkilâplar: Kanunlar, dil, kıyafet, harf, tarih inkilâpları.
- 11 — Yeni Türkün karakteri: Altı okun izahı.
- 12 — Halkın ödevleri: Askerlik, vergiler, hayırlı kurumlara yardım.
- 13 — Sağlık öğütleri: Sıtma ve trahom. bunlardan korunma yolları.
- 14 — Zehirli gazlar ve gelecek harplerde korunma yolları
- 15 — Vatan coğrafyası: Hududlarımız, sahillerimiz ve demiryollarımız.



Incirlikte Bir Köy Evi



Incirlikte Köy Düğünü

TALEBE BAHİSLERİ :

Okumak ve Öğrenmek

Bu yazı ile bir talebenin — en verimli olmak üzere — günlük derslerini nasıl hazırlaması icabettiğini hatırlatmak istiyoruz. Bunlar her öğretmenin her vesile ile söylemekten çekinmediği öğütlerin bir tekrarından başka birşey olmayacaktır.

Şunu önceden söylemeli ki, günümüzün çalışmaya ayrılması gereken kısımlarını gelişigüzel harcamaktan kurtulduğumuz gün öğrenmenin en hakikî sırrını bulmuş oluruz. Bir Avrupalı, söz gelimi günün on sekizinci saatinde ne yapacağını, ne ile meşgul olacağını çok evvelden bilir. Şark ve garp terbiyesini bu bakımdan birleştirmek oldukça güçtür. Biri plânlı, diğeri plânsız.

Mevzuumuzu aydınlatabilmek için öğrenme ve okuma işini birkaç bakımdan incelemek zarureti vardır. Önce bir talebenin günlük hayatında kendi kendine çalışmak için ayırabileceği zamanları tesbit edelim.

Okullarımızda günde beş saat ders okunduğuna ve bu mesai sabahın dokuzundan başlayıp akşamın 15,20 sinde bittiğine göre, talebe altı buçuk saatini okulda geçiriyor demektir. Buna sabahleyin mektebe gelme ve derse hazırlanma zamanı olarak bir saat daha eklerseniz 7,5 saat olur, dokuz saat te uykuya ayıralım. Günün geri kalan kısmından akşam yemeği, kahvaltı, evin talebe üzerine düşen işleri ve idman için iki buçuk saat daha çıkarırsak talebenin elinde kendi kendine çalışması ve öğrenmesi için net olarak beş saat kalır.

Her günün işte bu beş saatini iyi kullanan, onu israf etmeyen bir talebenin muvaffak olmamasına, günlük vazifelerini

ve derslerini en mükemmel bir şekilde yapmamasına imkân yoktur. Yeter ki bu zamanı bir plâna bağlı olarak ve öğrenmek maksadıyla harcıyalım. Eğer bu söylediklerimize rağmen ortada yine bir başarısızlık görülüyorsa onun sebeplerini başka noktalarda aramak lâzımgelir.

Şimdi günlük çalışmada uyulması gereken vakit cetvelinin tesbitine geçebiliriz. Bu, her talebenin kendi hususî vaziyetlerini göz önünde tutarak yapabileceği kadar basittir.

Son dersten 15,20 de çıkıldığına göre:

15,20 — 16,5 Eve gitme, kahvaltı, dinlenme, hattâ gezme.

16,5 — 17,5 Çalışma,

18,5 — 20 Akşam yemeği, dinlenme, müzik; gazete, mecmua okuma.

20 — 21 Çalışma.

21 — 6 Sabah ve akşam temizlikleri, uyku

6 — 7,5 Çalışma.

7,5 — 8,5 Sabah kahvaltısı ve mektebe geliş.

Dikkat edilecek olursa bu cedvelde 4,5 saatlik bir çalışma müedeti vardır. Normal bir kafa için bu mesai istenildiğinden çok büyük bir fayda temin der.

Talebe mesaisi için verilen bu cedveldeki çalışma saatlerinin lüzumunda hemen bütün dünya pedagogları "Japonya, Fransa, Almanya, İngiltere," ittifak etmişlerdir. Memleketimizin bütün yatılı okullarında da talebe için buna benzer bir vakit cetveli tatbik edilmektedir.

Yalnız Bazı ailevî ve ekonomik zaruretler bazı talebelere böyle bir çalışma imkânı vermiyebilir. Bu gibiler mecburen daha başka fedakârlıklar gösterecek değildir. Şüphesiz ki bu gibilere her milletté rastlamak kabildir. Hattâ ekseri büyük fikir ve ilim adamları, büyük kâşifler kendilerini yoksulluklar içinde aynı zamanda karınlarını duyurma yollarını da düşünerek yetiştirmişlerdir.

Yukanda gösterilen bu vakit cedveline, gezmeye, sinemaya vakit ayrılmamış diyerek talebe ruhu belki bazı itirazlarda bulunabilir. Bu ihtiyaçlara en doğrusu haftalık programla cevap vermelidir.

Şimdi mevzuumuzun ikinci kısmına geliyoruz ki bu da her gün için elimizde bulunan dört buçuk çalışma saatine gördü-

ğümüz dersleri nasıl sıralıyalım meselesidir. Bunu görüşmeden önce derslerimizin öğrenme bakımından birbirinden farklı olup olmadığını araştıralım. Derslerin güçlüğü ve kolaylığı şahsa göre değişebildiği gibi bilginin hususiyetine, kitabın yazılışına ve takip ettiği usule göre de değişir, hattâ bu hususta ders okutanın da rolü vardır.

Malûmdur ki, öğrenme ve belleme ruhî ve dimağî kabiliyetlerimizin yardımı ile olur. Fakat bazı dersler daha çok hafıza, muhakeme, muhayyele bazı dersler de dikkat, tecrübe, tamim, muhakeme, hafıza kabiliyetlerimize yüklenir. Tarih, coğrafya, edebiyat, lisan derslerini birinci guruba; riyaziye, tabiiye derslerini de ikinci guruba koyabiliriz.

Bundan başka bazı dersler daha çok yorucu, bazı dersler de daha az yorucudur. Meselâ dimağî kabiliyetleri bakımından müsavi vaziyette görülen iki çocuktan bir saat riyaziye çalışana, bir saat coğrafyaya çalışanın dimağî yorgunluk derecesi birbirine denk değildir. Dünya pedagogları bu hususta pek çok araştırmalar ve tecrübeler yapmıştır. Doktor Kemsiy en çok yorucudan en az yorucuya doğru şu neticeyi bulmuştur:

- 1 — Beden terbiyesi
- 2 — Riyaziye
- 3 — Yabancı dil
- 4 — Anadil
- 5 — Tabii bilgiler
- 6 — Coğrafya
- 7 — Tarih
- 8 — Musiki ve resim.

Doktor Vagnerin bulduğu netice de şudur :

- 1 — Riyaziye
- 2 — Yabancı dil (Latince, Yunanca)
- 3 — Beden terbiyesi
- 4 — Tarih ve coğrafya
- 5 — Yabancı dil (Fransızca — Almanca)
- 6 — Tabiiye
- 7 — Resim, müzik

Umumî tedris usulü: Sayfa 102

• Hızırrahman Raşid

HALİL OKAN

— SONU VAR —

ÖĞRENCİME MEKTUPLAR

N. PEKEL

Çok beklediğim mektubun bugün geldi. Geçtiğin yerlerdeki güzellikleri anlatışın çok hoş, Kalbin yurt sevgisiyle dolu. Hakkın var çocuğum, yurdumuz tabiatın en güzel olduğu yer. Ve güzellikler birbirine benzemiyor.

İnsan her adımda değişen ve derinleşen güzellikler karşısında şaşırıyor. Daima içinde yaşadığımız bu güzellikler bize heyecan verirse, bir yabancı her halde eski masallardaki cennet bahçelerinde dolaşıyorum. sanacak.

Burada bir noktaya itiraz edeceğimi biliyorum. Bir yabancı çiçekli yamaçlarımıza sevgiyle bakmaz; hayıranlığı kuvvetli olur mu? diyeceksin. Hayır çocuğum hayır güzel mutlaka şaşırtır.

Yalnız sana bir şey hatırlatmak isterim: bizde tabiat aşkı çok defa yolculuk sıralarında harekete gelir. Hele sen yaştaki çocukların çoğu, şehirde dolaşırken o güzel kırları, dağları pek az düşünürler. Her gün bir saat olsun kırlarda dolaşan kaç arkadaşın var? sorarım sana. Dolaşanlar olsa bile onu kaç kişi tanımağa çalışıyor. Halbuki bilinmeyen şeylerin sevgisi bir mevsim bile sürmez.

Genç vücuduna uymıyan olgun başınla söylemek istediklerimi anladın, değil mi? Sade sizler değil, biz büyükler de tabiatla başbaşa kalmayı âdet edinmemişiz. Çoğumuz yol yürümekten korkar. Bizim noksanlarımızı tamamlayacak olan sizler bu hastalığa tutulmayın! Biz şimdiye kadar tabiatı sadece şairlerin kardeşi zannetmişiz.

Sen tabiatı sev ve onu iyi tanı. Orada her şey doğru ve güzel. Gazinoda iskambil oyununa dalanlar sadece hile öğrenir, okadar, isterim ki: Sen ve senin gibiler bizlerin kusurlarını taşımasın. Sabırsızlıkla yeni okuluna; derslerine aid havadislerini bekliyorum.. gözlerini öperim.

Hayatın Cilvesi

Sevgili, daima can yakacak yanyan bakarak ve tatlı tatlı gülerek.

Âşık, ömrünü bitirecek; ah çekerek, haykınp öksürerek.

Sevgili, sevmez görünecek, eziyet edecek; kendisinin sevildiğini anlayıp zevk duymak için.

Âşık, yorulmadan sevgilinin peşinden koşacak ve onun yollarını bekliyecek; boş hayaller kurmak, gönlünü avutmak için.

Sevgili ağlıyacak, sevgili gülecek; bir başkalık olsun diye.

Âşık, bol bir kahkaha savuracak; sevdiğini anlatmak için.

Eğer bunlar gelip geçici bir hevesin mahsulü ise hiç bir kıymeti yoktur. Fakat, bir ömre bedel ise; kıymeti takdir edilecek ve başkaları tarafından "Sevdi — sevildi," denilecek.

Âşk, daima tekrarı imkânsız heyecanlarla hüküm sürecek insan, kendini bu heyecanlara bilerek kaptırabilmiş ise ne mutlu! Varlığından bir an şikâyet etmek aklına bile gelmeyecek. Gönlü, daima hafif bir tüy gibi yükseklerde, ilâhi yüksekliklerde dolaşacak.

E. Ö. O.

Kemal Çağın

Hayalimde Biri Var

Yanan bir kor gibi, o, canlanıyor alevden,
Çakan bir şimşek gibi kıvılcımlar saçıyor;
Ufkumda gördüğüm o, hulya dolu bir evden
Her görtünen yolcuya caneğini açıyor.

Her geçene bir bakış, her gülüne bir gönlü
Uzatıyor sevginin sallanan beşiğinden;
Ömrünün baharında açıp kızaran bu gül
Renk ve kokuyla girdi gönlümtün eşiğinden.

Uzun yıllar süründüm bu izlerin peşinde,
Ne bir kimse görtündü, ne de bir konacak yer..
Seyre daldım ömrümtün bu uzun gidişinde
Yasla ağarmış siyah kâktüllerini yer yer.

İkinci Orta Okul

RAHİMİ TÜRKAY

Sevinç ve gözyaşı

Hocam Hakkı Mahmut Soykal'a

Sana bir etek dolusu sevinçli göz yaşı getirdim. Sevinçleri, kalbimin zerrelerinden, yuvalarında cıvıldaşan yavru kuşlardan, toprağı delerek dünyaya yeni çıkan tomurcuklardan, taze filizleri ellerile oynayan rüzgârlardan aldım.

Göz yaşlarını; sevinçten akan damlalırdan, annesine ağlıyan bebeklerden çaldım.

Sevinçlerim senin oldu.

Göz yaşlarını ne sana vereceğim, ne de bende kalacak.

Birgün etrafta cırcır böcekleri son şarkılarını söylerken eteklerim sevinçlerle dolu olarak, senin yanına geleceğim.

O zaman ne yapacaksın?..

Bin bir yalvarmalarla topladığım sevinçlerimi alıp onu bulunmaz bir kuyuya mı atacaksın, yoksa bu sevinçlerden kirpiklerinin arasında beliren göz yaşlarını toplayıp bana verecek "Al bu da benim hediyem,, mi diyeceksin?....

Muzaffer Yersel

MEHTAP

Hayat kaynağı gibi ay göklerde belirir,
Güzelleşen hayata bir kat güzellik verir;
Onun karşısında istirablar hep erir;
Butün kalpleri çeker her tarafta bu mehtap

Ağaçların dalları gümüşten şamdan sanki,
O şen çalgılarının tatlı güzel ahengi..
Bu şeye kapılmıyan hangi kalpler var, hangi ?
Butün kalpleri çeken hertarafta bu mehtap.

Hülyaların içinde dalmışken bir uykuya
Ayın ışıklarile gölgeler düşer suya,
Hülyalarım içinde dalmışken bir uykuya,
O güzel manzaralar sanki ruhu süzer.

Birinci Orta Okul
Cevdet Akçalı

Beklemek, Ulaşmak

Hasretle günler saydım.
Başı boş,
Sarhoş
Beklemek ne boş..
Birden aydım,
Baktım ki gelmiş, çatmış.
Zaman denen kâbusu birden üstünden atmış..
Deli!
Delinin başından eser seherin yeli..
Başı boş,
Serhoş,
Yola çıkmak ne hoş..
Kâh delice gülerken
Kâh ayrılığı bilerek
Yürüdüm...
Başı boş,
Serhoş,
Yolda gitmek ne hoş...
Bu defa koca şehir ak saçlarını dökmüş
Kaşlarına, yüzüne ince bir melâl çökmüş
Antep!
Hep
Böyle kederli görünme bana,
Yana
Yana
Geliyorum...
Biliyorum,
Dertlisin fakat;
Dertliyim, dertli görünme bana.
Gel!
Yalvarırım sana..
Başı boş,
Serhoş
Ulaşmak:
Saat uç,
Dertli şehirde dertli dolaşmak
Ne güç
Heeey! ne güç...

E. Lisesi
Nizamettin Yalçın

TÜRKÜM

Adım bir, şanımlı büyük;
Bana derler yılmaz Türk.
Tarihi yapan benim,
Yurduma tapan benim...
Medeniyeti kucakla
Dağıttım her tarafa.
Demirden âlet yaptım.
En doğru yola saptım.
Tarihin firtığını
Kendi kanımla yazdım.
Kanat açtım v: a a,
Yükseleceğim v:ka.
Yolum dolu v:ıkla..
Türküm ne mutlu bara!

Belkis Okçu

Dumanlı Gözüm

Dalma ayın bakışına,
Ahengine, akışına.
Neyi var dumanlı gözüm?..
Ne istiyorsun ondan, ne?
Bilmem sana noldu gene,
Gülümseüyor ay, gülsene;
Neyin var dumanlı gözüm..!
Ne verdi bana, kaç kere
Gülümsemesi şu ayın..?
Doladı beni kedere
Gülümsemesi şu ayın...
Gülüyor, gülümsemiyor;
Neşemi benim emiyor.

Kemal Güner

PINAR

Hazin hazin çağlayışlar,
İnce ince ağlayışlar
Gönülleri dağlayışlar
Derdin nedir, söyle pınar?

Düşünceli akar suyun
Çok değişti eski huyun
Biraz ağlan biraz uyun.
Derdin nedir, söyle pınar?

Köylü kızlar pek severdi,
"Bizim pınar ne hoş.. derdi.
Halik bize keder verdi;
Derdin nedir söyle pınar

Birinci Orta c kuldən

İrfan Toktamış

ISTIRAB

Akşamın ilâhi rengine bakın,
Geçiyor turnalar hep akın akın
Solgun çiçekleli başıma takım
Güneşi söndürün, bir ateş yakın!

Bırakın yıldızlar kan ile yansın.
Seherin sesine bülbül uyansın.
Günün söndüğüne, o da inansın;
Bırakın bu gece ala boyansın.

Emeller kurumuş bir avuç toprak..
Sebebsiz ürpermiş dudaklara bak..
Bahar aylarında döküldü yaprak,
Hayır, hayır beni yalnız bırak.

Erkek Lisesi
M. T. Gölgelioğlu

Kooperatif Şirketleri

Yazan : ZİHNİ BAYO

Bilirsiniz ki her yerde ve her işte birlik kuvvettir. Ancak ekonomi savaşında birlik, en büyük kuvvet olduğu gibi birliklerin en iyisi ve en olgunu da "Kooperatif,, tir.

Çifçilerin, sanatkârların ve bütün müstahsillerin istihsalde kullandıkları birçok vasitalara ve dar zamanlarda, işlerin en civcivli anlarında paraya ihtiyaçları vardır. Bunlardan başka hepimiz yaşayabilmemiz için yiyeceğe, içeceğe, giyeceğe ve bir de barınmağa mecburuz. Bundan sonra temiz geyinmek, süslenmek, eğlenmek ve bunlara benzer daha bir çok işler görmek isteriz. Tabii bütün bu ihtiyaçları giderecek eşyayı ve borçlandırdığımız zaman ödemek üzere ödünç almak istediğimiz parayı, tek başımıza kaldığımız vakit güçlük ve pahalı olarak elde ederiz. Çok vakit te yokluk acılarına katlanırsınız. İşte bütün bunları kolaylıkla ve ucuz elde etmek, refah içinde yaşamak, hayat kavgasında yalnız kalmamak ve kuvvetli olmak için birleşmek gerektir.

Bir çok birlik şekilleri olmakla beraber bunların en iyisi (kooperatif) şeklidir. Çünkü kooperatiflerde hem birlik vardır, birbirine yardım etmek vardır; hem de ortaklık vardır. Bundan dolayı kooperatif kelimesine bir de şirket sözü eklenir ve "kooperatif şirketi,, denir.

Şunu da iyice bitmeliyiz ki, birlik ve ortaklık başka başka şeylerdir. "Birlik,, te birliği kuranların birbirlerine yardım etmeleri ve ortaklıkta ortaklaşmadan faydalanmak ve kazanmak vardır. Kooperatiflerde ise hem yardımlaşma hem de ortaklaşma, faydalanma vardır.

Bunun için kooperatifçilik, birliklerin en üstünü ve sermaye bakımından zayıf olanlarla ihtiyaçlarını güçlük giderenler için ortaklıkların en uygunu ve en olgunudur.

Yukardaki düşüncelerimizi kısaltmak istersek kooperatifçilik için "ekonomi, savaşında ve yaşama kavgasında zorluk

çekenlerin, güçlü kuvvetli olabilmeleri için yaptıkları birlik ve kurdukları ortaklıktır., diyebiliriz.

Kooperatiflerde ortaklık hangi iş için yapılmış ise ortaklar o işte tamamiyle birbirlerine bağlanırlar. Bundan dolayı kooperatif şirketi kuran ve bunlara ortak olanların azçok birbirlerini tanımaları çok faydalı olur. Bu çeşit şirketler bir köy halkı, aynı işi yapan sanat sahipleri ve buna benzer bağlarla bağlanmış olanlar arasında kurulur.

Maksadımızı daha iyi anlatalım:

Yediğimizi, içtiğimizi, giydiğimizi ve bütün ihtiyaçlarımızı gideren herşeyi satın alırken iyice düşünecek olursak o eşyanın bize gelinceye kadar birçok kimselerin elinden geçtiğini ve satın aldığımız eşyaya karşılık ödediğimiz paralarla arada birçok kimselerin geçindiğini anlarız. Bundan başka bir de muhtekirlerin aldatmalarını hesaba katarsanız, ozaman verdiğimiz paranın tam karşılığını almadığımızı daha iyi anlarız. Bunun gibi elde ettiğimiz malları da doğrudan doğruya o mala ihtiyacı olan kimseye ve işliyecek fabrikaya satamıyoruz; araya birçok kimseler giriyor. Ödünç para almak ve bulmak işi de böyledir. Yalnız kalınca bunda da sıkıntı çekeriz.

Sırası gelmişken şunu da söylemeliyiz ki, gelişigüzel ve hele israf için ödünç para almak çok kötü şeydir.

Demek oluyor ki yaşama kavgasında ve ekonomi savaşında kendilerini zayıf ve âciz duyanlar yaşayışlarını kolaylaştırmak istedikleri vakit yapacakları işlerden biri de kooperatif şeklinde birleşmektir.

Kooperatiflerin lüzum ve faydasını anladıktan sonra bir az da çeşidlerini araştıralım.

Her gün duyulan ihtiyaçları gidermek için ucuz ve iyi eşya elde etmek maksadile kurulanlara istihsal kooperatifleri; yine müstahsillerin elde ettikleri malları imkânı olduğu kadar doğrudan doğruya o malı istihlâk edecek ve kullanacak olan kimselere doğru fiatla satabilmek için kurulan kooperatiflere satış kooperatifleri; ve ödünçleşme işini kolaylaştırmak üzere kurulanlara kredi kooperatifleri adı verilir.

Bir de evsiz olanların kolaylıkla ve az para ile ev sahibi olabilmeleri için bir araya gelerek yaptıkları kooperatifler vardır. Bunlara yapı kooperatifleri denir. Memleketimizde bilhassa bu nevi kooperatiflere çok ihtiyaç vardır.

Çeşitleri ne olursa olsun kooperatiflerin birinci faydası

ve gayesi ihtiyaçların kolaylıkla giderilmesidir. Bundan sonra ve bundan doğan daha birçok faydaları vardır.

Meselâ kooperatifler:

A — İhtiyacımız olan eşyayı ucuza alabileceğimiz için para artırmamıza yardım ederler ve geçimimizi kolaylaştırırlar.

B — Aldanmaya ve aldatmaya yer vermezler ve dolayısıyla ahlak dürüstlüğüne yol açarlar.

C — Ortaklar arasında âdetâ akrabalık varmış gibi kuvvetli bir bağlılık yaratırlar.

D — Medeniyetin icablarından olan, insanların kaynaşma ve anlaşmalarına yardım ederler.

E — Peşin para ile alış verişe yol açar ve bu sayede doğru fiyatla ucuz mal temin ederler.

F — Birçok kurumların yıkılmasına sebep olan rekabeti ortadan kaldırırlar ve daha bunlara benzer birçok faydalar temin ederler.

Buraya kadar anlattıklarımız kooperatiflerin geçinme işini kolaylaştırdıklarını isbat eder. Böyle olduğu halde memleketimizde bu nevi teşekküllere verilen ehemmiyet her iyi şey gibi yepyenidir. Bunun için geçinme işini bu kadar kolaylaştıran bu faydalı birliklerin bizde anlatılacak uzun boylu bir tarihçesi yoktur.

Türk devleti, milletin her türlü ihtiyaçları ve halkın derdleriyle yakından alâkadar olmağa başladıktan yani Cumhuriyetin kuruluşundan sonradır ki kooperatifçilik Türkiyeye yerleşmiş ve günden güne ilerlemeğe başlamıştır.

Ülkemiz cümhuriyetten önce asırlarca kötü ellerin idaresi altında ve bozuk bir idare sisteminin karışıklığı içinde idi. Böyle zamanlarda bilerek veya bilmiyerek millî menfaatlara aykırı hareketlerin sayısızlığı arasında halkı kim düşünecek; ekonomi ve sosyal hayatta bu kadar ehemmiyetli olan kooperatifleri kim kuracaktı? Hulâsa; Türk köylüsüne, Türk sanatkârına ve bütün yurddaşlarımıza tavsiyemiz şudur:

İşinizdeki zorluğu, geçiminizdeki darlığı ve yaşayışınızdaki güçlüğü yenmek isterseniz. kooperatif halinde birleşiniz!

Her işte oldudu gibi bunda da hükümetimizi ve evimizi yani halkevini yanbaşınızda size yardım etmeğe hazır göreceksiniz.

Türk Destanından Çıkan Manâlar

Bizim eski destanımız elimizde tam olarak bulunmuyor. Türk tarihi üzerinde son yapılan esaslı keşifler Türk destanının da bir çok silinmiş yerlerini belirtecektir. Hiç değilse Türk destanına şimdiye kadar Türk değil zannedilen birçok eski ulusların destanı eklenecektir.

Şimdilik Türk destanı olarak hakkında söz söyleyebileceğimiz sayfalar sayılıdır. Bunlar da metin değil mevzu halinde elimizde bulunuyor.

Burada deniyorki:

“Oğuz doğduğu zaman yüzü mavi, ağzı ateş gibi kırmızı, gözü, saçı ve kaşları siyah bir dünya güzeliydi.”

Destan kendi kahramanını her şeyden evvel bir dünya güzeli olarak takdim ediyor. Bununla Türkün güzelliğe karşı olan hayranlığının kahramanlığa karşı duyduğu hayranlıktan ayrılmadığını görüyoruz. Destanının erkek kahramanını bir dünya güzeli olarak kabul eden millet güzelliği ve yiğitliği birbirinden ayırmıyan bir millet demektir. Korkunç değil, güzel bir kahramanla karşılaşırız.

“Oğuz annesinin memesinden ilk südü emdikten sonra bir daha emmedi, yiyecek istedi, lakırdı etmeğe başladı.”

Bu satırlarla hemen konuşmağa başladığı söylenen çocuğun bilhassa, zekâsı anlatılmak istenmektedir. Bununla da Oğuzun ikinci vasfı belirmiş oldu. Birinci vasfı güzel oluşu idi. İkinci vasfı zekî oluşudur. Artık sıra gücüne, gürbüzlüğüne, pehlivanlığına gelmelidir, sözü destana veriyorum:

“Oğuzun ayakları öküze, vücudu kurda, göğsü ayıya

benzerdi.”

Yiğit oğlunun gücünü anlatmak için örnek olarak kendi topraklarının, kendi dağlarının, kendi ormanlarının hayvanlarını ele alan Hun Türkleri bunların yerine çolün aslanlarını alsaydılar Oğuz dahi yiğit olacak değildi. Anlatış ta bu kadar tok bir anlatış olacak değildi.

Bunların arasında geçen kurt ise akrabamız olan kurdur. Kanından geldiğimiz kurttur. Paralarımızdaki, pullarımızdaki kurttur.

Oğuz bundan sonra yiğitliğinin imtihanlarını verir, gücünü tanıtır ve hanlığını önce kendi kandaşlarına, sonra komşulara kabul ettirir. Uğuzun, hakanlığını kabul etmiyen Urum Kaan üzerine bu yürüyüşü şöyle anlatılıyor:

“Bir sabah Oğuzun yurduna gün ışığına benzer bir ışık girdi. İçinde boz yeleli, boz tüylü, erkek bir kurt görüldü ve Oğuz'a yol göstermek istediğini söyledi. Kurdun ardısına gittiler. Kurdun durduğu yerde urum Kaanla Cenk oldu.”

Oğuz'a yol gösteren bu kurt Oğuz destanında sık sık görünen bir tanıdık ve ordunun önünde gider. Onun durduğu yerde durulur. Onun gittiği yoldan gidilir.

Oğuz destanında kutsal bir önder olan kurd Tukyü destanında daha çok ehemmiyet alır.

Tukyü destanına göre “bir kavm Hazer civarında oturan Tukyuları kâmil mahvetti. Yalnız bir delikanlı sağ kaldı ki onu öldürmeğe cesaret edemiyerek ellerini ve ayaklarını kestiler. Kendisini büyük bir bataklığa bıraktılar. Burada bir dişi kurt ona baktı, yiyecek getirdi, hayatını kurtardı. Bu esnada kurd ondan gebe kaldı.”

Bu kurt sonra Tukyuların düşmanları tarafından takip edilir ve sığındığı bir dağ arasında on çocuk doğurur. Türkün soyu bu çocuklardan tekrar çoğalmak imkânı bulur.

Görülüyor ki destanın kurdu Türke klavuzluk etmiş, Türke eş olmuş, Türke ana olmuş bir mahlûktur.

Kurdun doğurduğu on çocuktan birisi hükümdar olur. çadırı önünde bir sırığa, soyunu unutmadığını anlatmak için bir kurt başı diker.

Bu ağzı açık kurt başının gitgide inceler, bediileşerek

şimdi bayrakların gönderi ucundaki ve belki de bayrağın kendisindeki ay dilimine istihale ettiği gibi bir ihtimal de vardır. Yani bu ihtimale göre bayraktaki ay açık bir kurt ağzından başka birşey değildir.

Yine Oğuz'a dönüyorum. Destanın bir yerinde Oğuz, ordusuyla bir nehir kıyısına gelir. Ordudan bir tekin ağaçlarla sudan geçecek bir vasıta yapar ve Oğuz mükâfat olarak kendisine bir hanlık verir.

Bu sal hikâyesi salın veya geminin keşfini Türke maletmek arzusundan başka bir şey değildir.

Aynı destanın başka bir yerinde Oğuz bir cenk kazanır, birçok ganimet elde eder. Ganimetler taşınamıyacak kadar çoktur. Halbuki hayvan azdır. Burada da akıllı bir Türk çıkar ilk kağnileri yapar ve az hayvanla çok yük taşımak imkânını bulur.

Bu da arabanın keşfini Türke mal etmek isteğinden başka bir şey değildir.

Bu şüphesiz bir isbat sayılmaz; fakat suda salın, karada arabanın keşfini Türke aid göstermesi, bu şerefi Türke vermesi, destanın yalnız kahramanlık, yalnız cenk değil aynı zamanda bir medeniyet destanı olmasıdır. Ve Türkün yalnız bilek gücünde değil medeniyet adımlarında kuvvetini destanile de isbata çalışmasıdır.

Tukyu destanının Ergenekon adını alan şeklinde de bunun yeni örnekleri görülür. Dörtüüz yıl, Ergenekon adını verdikleri, dağlarla çevrilmiş bir yerde kalıp çoğalan Türkler bir gün artık buraya sığamıyacak bir hale gelirler, fakat yol bulamazlar.

Bir demirci dağın demir külçesi halindeki bir köşesine büyük ateşler yaktırır, büyük körükler kurdurur ve orasını açmağa muvaffak olur.

Bu satırlar da destanın demirciliği Türkün millî sanatı halinde takdim etmesinden başka bir şey değildir.

Darda kalan Türk demircilikle ferahlı günlere kavuşmuştur. Böyle olunca demircilik mukaddes bir iştir.

Gerek Oğuz, gerek Tukyu ve gerek Uygur destanlarında çok güzel ve şairane yerlerde vardır. Kuvvetli sözler de vardır.

Oğuz İdil nehri civarında yaşayan bir hakanın üzerine yzrümek ister. Bu kararını "İdil suyundan akacağım," söziyle bildirir. Bu çok kuvvetli söz, bu büyük bir karar kestirme anlatan söz Avrupa tarihlerinin lâkonik diye kaydettikleri sözlerden daha güzel ve çok daha vecizdir. "İdil suyundan akacağım," diyen Oğuz üç kelime ile neler söylememiştir.

Oğuzun yurdunu Oğullarına taksim ederken söyledikleri, bir nevi hakan vasiyeti edasile söyledikleri de başka türlü bir güzellikle güzeldir:

"Ey oğullarım, çok yaşadım. Mızrak'a çok cengettim çok ok attım. Çok aygırlara bindim. Düşmanları ağlattım, dostları güldürdüm. Göktanrıya her şeyi feda ettim. Size de yurdumu veriyorum.,,"

Bir yerde denir ki: "Oğuz bir gün tanrıya ibadet ediyordu. Birdenbire ortalık karardı. Gökten mavi bir ışık düştü. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Bu ışığın ortasında tek başına bir kız oturuyordu. Oğuz onu sevdi aldı. Oğuzun bu kızıdan üç oğlu oldu: Gün, Ay, Yıldız.,,"

Destanın burası epeyce şairanedir veepeyce manâlıdır. Bu kız, Oğuzla yaşamayı göklerinde yaşamağa tercih etmiş, Oğuzun neslini çoğaltmak şerefi için göksel ve tanrısal hayatını feda ederek kara toprağa, Oğuzun yuvasına inmiş bir gökyüzü mahlûku manâsına gelebilir. Destanın bu buluşu yahut böyle bir inancı o zamanın dinî telâkkilerinden alıştı yeterikadar güzeldir. Fakat gizli ve kapalı bir güzellikle gösterişsizce güzeldir. Düşünerek okumak icabeder.

Uygur destanında da Bir ağacın bir ışıktan gebe kalıp nur topu gibi beş çocuk doğurması insanın yerle, gökle, taş toprak ve ağaçla olan büyük akrabalığını, kâinattaki bu büyük telepatiyi ne güzel anlatıyor.

Uygur destanının başka bir şeklinde bu ışıktan ve ağaçtan doğma beş çocuğun en küçüğü han olur. Buku adını taşıyan bu çocuğa tanrı üç karga vermiştir ki, bunlar memlekette olanı biteni gelip kendisine haber verirler.

Bunlardan bir netice çıkaracak değilim. Tür destanı üzerinde konuşmuş olduk.

HALKEVİNDE

Oparlör 17 Martta başlayan, haftada üç gün verilen konferansları oparlör konferansları devam etmektedir.

Aşağıda adları yazılı arkadaşlar, şu mevzular üzerinde söz söylemişlerdir:

Öğretmen Selâmi Akal: Kurtuluş ve Atatürk, Ziraat müdürü Nuri: Adana ziraatı, Öğretmen Zihni Bayo: Kooperatif, Doktor Ekrem Baltacı: İçki ibtilâsı, sarî hastalıklar, Doktor Şukru Konuralp: Kadın hastalıkları, Kadastro direktörü Seyfi: Cumhuriyette tasarruf ve inkilâp, ulusal egemenlik ve çocuk haftası; İkinci Ortaokul direktörü Kemal Güvenç: Zehirli gaz ve korunma, Öğretmen Arif Asya: Türk destanından çıkan manâlar, Vergiler komisyonu reisi Ramiz: Vergiler, Öğretmen Hüsnü Uğur: Türk tarihinin anahatları; Öğretmen Zulfikar Ortaç: Maarif cemiyeti, Kimyager Bedia: Sıtma sinekleri, Trahom baş hekimi İzzet: Trahom, Öğretmen Necmeddin Esin: Türk dili ve istiklâl, C. H. P. de sekreter Sıtkı Avcı: Halk musikisi, Öğretmen Kemal Altan: Altıok, Kültür Direktörü Ekrem Gürsel: Seyhanda Kültür hareketleri.

Cirit Demirköprü yakınlarında yapılan mutad pazar ciritlerine sıcaklar yüzünden 15 Nisanda sonverildi. Ancak havaya bakılmıyarak 10 Mayıs'ta günün şerefine bir cirit partisi yapılacaktır.

Çanakkale 18 Martta Ev salonunda Çanakkale zaferi kutlandı. Ev orkestrası İstiklâl marşı çaldı. Hadi Okanın sözleri kahramanlara destan, şehidlere destan ve mersiye oldu.

Kurmay yüzbaşı Kemal Akkurt zaferin askerî izahatını zihinlere yerleştirdi, Arifle Berin şiir okudular.

Orkestra arada güzel parçalar çaldı. Geceye Cumhuriyet marşile sonverildi.

Çay 28 Mart akşamı Ankara Şehir Tiyatrosu heyeti onuruna evde bir çay verildi, Vali Tefik Hadi Baysalla Ev başkanı Yysuf Ziya Özbakanın da buldukları bu 70 kişilik çay çok samimî musahabelere yol açtı.

İkinci İnönü İstiklâl marşını Necmeddin Esinin canlı hitabesi **31 Mart** takip etti. Kız lisesinden Berin, Erkek lisesinden Aziz Altınok, Birinci Ortadan Necdet Dirilgen geceyi yaşatan kuvvetli şiirler okudular.

Balo Ev salonu Kızılayın balosuna sahne oldu.
2 Nisan

Şahadetname 3 nisan saat onda Asri sinemada kültür direktörü Ekrem Gürsel elile ulus okulları ve Halkevi dersaneleri mezunlarına belge dağıtıldı. Bu münasebetle bir film de gösterildi. Sonra Atatürk anıtına çelenk götürüldü.

Mimar Sinan Büyük mimara ayrılan geceyi, Kızlisesi korusu-
9 Nisan nun İstiklâl marşı açtı. Hüsnü Uğur bu aziz Türk büyüğünün hayatını ve eserlerini ince bir vukufufla bir saat anlattı.

Ev Orkestrası tarafından çeşitli parçalar çalındı, Bayan Ulviye hocası Sıtkı Avcının sazı refakatinde güzel halk havaları söyledi.

İncirlikte Köycülük komitesinin teşebbüsile nisan içinde birkaç defa İncirlik köyüne gidildi. Üzerinde köyün imarı bakımından işlenmesine karar verilen İncirliğin şimdiki durumunun krokisi yapıldı. Bu kroki üzerinde ve mahallinde yapılan incelemelere dayanarak köyün mustakbel vaziyetinin krokisi de çizildi. Bundan sonra bnnun tatbikine geçilecektir. Muhtelif sayfalarımızda köyün bugünkü durumuna aid resimleri görürsünüz.

Köyü etüd etmeğe gidenler arasında Yusuf Ziya Özbakan başta olmak üzere Köycülük komitesi başkanı ve kadastro direktörü Seyfi tezer, Halk dersanelerinden Ömer sanver, köycülük komitesinden İsmail Hakkı Somay ve Nuri Erman, neşriyattan Taha Toros, öğretmen Hüsnü Uğur bulunuyordu.

23 Nisan Evin tertibile gün kutlandı. Stadyomda yapılan törende ev adına Dil, Tarih ve edebiyat komitesinden öğretmen Necmeddin esinin hitabesi çok alkışlandı.

Gece Ev salonunda İsmail Erol kamutayın ilk açılışına ve Ekrem Baltacı da çocuk bakımına aid çok faydalı konferanslarla dinleyicileri heyecanlandırdılar ve aydınlattılar.

Fahire Akgün "asrî ana nasıl olmalıdır?" , konusunu çok güzel ve açık olarak anlattı.

5 kânunusani okulundon Hatice Akyarın okuduğu 23Nisan şiirile Emil Teliğin söylediği Adana şarkısı haklı olarak çok alkışlandı.

Aynı mektepten iki kardeş Türkân ile Ashhan kazaska ve harmandalı oyunlarla Türk çocuğunun güzel sanatların raks kolundaki kudretini yaşattılar.

Temsil Gösteri kolu gençleri Yaşıyan ölü dıramile Hasbahçe vodvilini ev sahnesinde 24, 25 ve 26 nisan akşamları kudretle oynadılar.

Yardım Sosyal yardım komitesince üç talebeye kitap temin edildi. Bir yoksul kadına para yardımında bulunuldu.

Talebelere Muaşeret Bilgisi

Bu işte çoğumuz talebe vaziyetinde olduğumuzdan hepimiz için faydalı bir kitaptır. Hidayet Onganın, tecrübelerinden, ince görüşlerinden çıkardığı bir eserdir. Tavsiye ederiz.

R Ū Y A

Bu kitap Turgenyefin en güzel eserlerinden, Âliye Aşarın en güzel tercümelerindedir; edebiyat meraklılarının elinde bulunmaması bir eksik sayılır.

Neşriyatı idare eden : ARIF NİHAD ASYA

Basım yeri : TŪRKSÖZÜ Basımevi

Şu Dergileri Okuyunuz, Takip Ediniz. Çıktıkları Yerler de Gösterilmiştir.

YENİ TÜRK	İSTANBUL	KAYNAK	BALIKESİR
MUĞLA	MUĞLA	Altınyaprak	BAFRA
DERME	MALATYA	ÜN	ISPARTA
DIRANAZ	SINOP	İNAN	TARBZON
19 MAYIS	SAMSUN	MİLÂS	MİLÂS
GEDİZ	GEDİZ	ÜLKÜ	BURDUR
AKPINAR	NİĞDE	ANAFARTA	Çanakkale
KURTULUŞ TAŞPINAR	AFYON	HALKEVİ	ESKİŞEHİR
ULUDAĞ	BURSA	Türk Akdeniz	ANTALYA
İNANÇ	DENİZLİ	FİKİRLER	İZMİR
TAŞAN	MERZİFON	İÇEL	MERSİN
ALTAN	ELÂZİĞ		